ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ
ପିଲାଦିନ କଥା

ଭାରତ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସମିତି, ଓଡ଼ିଶା

ଭାରତ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସମିତି, ଓଡ଼ିଶା

ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ଏକତା ଓ ଆତ୍ମନିର୍ଭରଶୀଳତା ପାଇଁ
ବିଜ୍ଞାନ ଓ ସାକ୍ଷରତା ମାଧ୍ୟମରେ ନିରନ୍ତର ପ୍ରୟାସ

ସମାଜରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ, ଶୋଷଣ ଓ ଅଜ୍ଞାନକୁ ଦୂର କରି ନ୍ୟାୟ, ସମାନତା ଓ ସହଯୋଗ ଉପରେ ଆଧାରିତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବା ପାଇଁ ଏକ ସହଯୋଗପୂର୍ଣ୍ଣ, ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସାମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ନିର୍ମାଣ କରିବା ଓ ତାକୁ ମଜଭୁତ କରିବା କାମରେ ସକ୍ରିୟ ଥିବା (୨୫ ଟି ରାଜ୍ୟରେ ଓ ୩୦୦ ଜିଲ୍ଲା ସ୍ତରରେ) ଏକ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସାମାଜିକ ସଂଗଠନ ହେଉଛି ଭାରତ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସମିତି ।

ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସାକ୍ଷରତା ଅଭିଯାନ ପାଇଁ ୧୯୮୯ ବର୍ଷରେ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଏହି ସଂଗଠନର ମୂଳ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଜନତାକୁ ନିଜର ଦୂରାବସ୍ଥାର କାରଣ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରେରିତ କରିବା ଏବଂ ସେମାନଙ୍କର ଚିନ୍ତାକୁ ତାର୍କିକ ଓ ବିଜ୍ଞାନ ସମ୍ମତ କରିବା । ଏଥିପାଇଁ ବିଜ୍ଞାନକୁ ଲୋକପ୍ରିୟ କରିବା ।

କଳା, ସଂସ୍କୃତି, ଗୋଷ୍ଠୀ, ପୁସ୍ତକ ପ୍ରକାଶନ, ଜନସଚେତନତା ଅଭିଯାନ, ଅଧିବେଶନ ଆଦି ମାଧ୍ୟମରେ ସାଂସ୍କୃତିକ, ସାମାଜିକ ସ୍ତରରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଅନ୍ଧବିଶ୍ୱାସ, କୁନୀତି ଓ ଭ୍ରାନ୍ତଧାରଣାଗୁଡ଼ିକୁ ସମାପ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଭାରତ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସମିତି ପ୍ରତିବଦ୍ଧ ଅଟେ ।

ଆସନ୍ତୁ ଏହି ଅଭିଯାନରେ ସାମିଲ ହେବା ଏବଂ ସୁଖମୟ ସଚେତନ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ଭବିଷ୍ୟତ ଆଡ଼କୁ ଅଗ୍ରସର ହେବା ।

ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ ପିଲାଦିନ କଥା

ଡ. ଉଦ୍ଧବ ଚରଣ ନାୟକ

ଭାରତ ଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନ ସମିତି, ଓଡ଼ିଶା
ସି-୧୨୪(ଏଚ୍.ଆଇ.ଜି.), ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ କଲୋନୀ,
ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩,
ଫୋନ-୦୬୭୪-୨୩୫୫୮୯୧ ।

ବହିର ନାମ	**ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ ପିଲାଦିନ କଥା**
ଲେଖକ	ଡ. ଉଦ୍ଧବ ଚରଣ ନାୟକ
ପ୍ରଥମ ପ୍ରକାଶନ	୨୦୧୬
ପ୍ରକାଶକ ଓ ସତ୍ତ୍ୱାଧିକାରୀ:	ଭାରତ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସମିତି, ଓଡ଼ିଶା ସି-୧୨୪(ଏଚ୍.ଆଇ.ଜି.), ହାଉସିଂ ବୋର୍ଡ କଲୋନୀ, ବରମୁଣ୍ଡା, ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୦୩ ଫୋନ-୦୬୭୪-୨୩୫୫୮୯୧
ମୁଦ୍ରଣ	ବିଶ୍ୱରୂପା
ଅକ୍ଷର ସଜ୍ଜା	ସାରଦା କୁମାର ସାହୁ
ମୂଲ୍ୟ	ଟ. ୫୨.୦୦ମାତ୍ର

Book Name	**Bada Manisanka Piladinar Katha**
Writer	Dr. Uddhab Charan Nayak
Published by	Bharat Gyan Vigyan Samiti, Odisha C-124, (HIG) Housing Board Colony, Baramunda, Bhubaneswar-751003, Ph.: 0674-2355891
First Edition	2016
Pinted at	Biswarupa
Price	Rs. 52.00

ଏହି ପୁସ୍ତିକାଟି ପିଲାମାନଙ୍କର **ପଠନ ଅଭ୍ୟାସ ବୃଦ୍ଧି ଅଭିଯାନ** (Campaign for Promotion of Reading Habits)ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶାର ପିଲାମାନଙ୍କ ପଠନ ରୁଚି ବଢାଇବା ସହ ପାଠାଗାର ଆନ୍ଦୋଳନ ପାଇଁ ସମିତି ତରଫରୁ ଏହା ଏକ ଦେଶବ୍ୟାପୀ ମହତ ଉଦ୍ୟମ ।

ଲେଖକ କହନ୍ତି.....

'ତୁଳସୀ ଦୁଇ ପତ୍ରରୁ ବାସିଲା ପରି' ବଡ଼ ମଣିଷମାନଙ୍କ ଠାରେ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ଅନେକ ସୁଗୁଣ ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଥାଏ । ଆମ ଭାରତବର୍ଷର କେତେଜଣ ବଡ଼ ମଣିଷ ଓ ପୃଥିବୀର ଦୁଇ ଅନ୍ୟତମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ଓ ଇଂଲଣ୍ଡର ଦୁଇ ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ପିଲାଦିନର କଥା ଏହି ପୁସ୍ତକରେ ପରିବେଷଣ କରାଯାଇଛି । ଏସବୁ ଆମ ପିଲାମାନଙ୍କ ଭବିଷ୍ୟତ ଜୀବନ ଗଠନରେ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହେବ । ପିତାମାତାମାନେ ଭଲଭାବରେ ଏହାକୁ ପଢି ମନନଶୀଳ ହେବା ଦରକାର । କାରଣ ପିତାମାତା ପଢିଲେ ହିଁ ପିଲାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଶୁଣି ଖୁସିହେବେ । ପିଲାମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜେ ପଢି ଆହୁରି ଖୁସି ହେବେ ।

ଏହି ଲେଖାଗୁଡିକ ପୂର୍ବରୁ ରବିବାର ସମାଜର ଶିଶୁ ରାଇଜ ଓ ସମାଜ ସାପ୍ତାହିକୀ, ମାସିକ ଶିଶୁ ପତ୍ରିକା ନନ୍ଦନକାନନ, ସଂସାର ଓ ତ୍ରୟମାସିକ ଶିଶୁ ପତ୍ରିକା ଝୁମୁକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ପାଠକପାଠିକାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବେଶ୍ ଆଦର ଲାଭ କରିଥିଲା । **ଭାରତ ଜ୍ଞାନ ବିଜ୍ଞାନ ସମିତି** ଏହାକୁ "ବଡ଼ ମଣିଷଙ୍କ ପିଲାଦିନ କଥା" ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବାରୁ ଧନ୍ୟବାଦାର୍ହ ।

ଶେଷରେ ଆଜିର ପବିତ୍ର ଶିଶୁ ଦିବସରେ ଅଗଣିତ ପିଲାମାନଙ୍କ ହାତରେ ଏହି ପୁସ୍ତକକୁ ସମର୍ପଣ କରି ନିଜକୁ ଧନ୍ୟ ମନେକରୁଛି । ଆଶା ଏହା ପିଲାମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଦର ଲାଭକରିବ ।

ଏଥିରେ ପଢ଼ିବା.......

ବାଳକ ଶିକ୍ଷକରୁ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ

ଶିକ୍ଷକ ଜଣେ ଚଉଦ ବର୍ଷର ବାଳକ । ଚଉଦ ବର୍ଷର ପାଠକୁ ମାତ୍ର ଚାରିବର୍ଷରେ ଶେଷ କରି ସେ ହୋଇଗଲେ ଶିକ୍ଷକ । ତାଙ୍କର ଛାତ୍ର ଜଣେ ଷାଠିଏ ବର୍ଷର ବୁଢ଼ା । ଦାଢ଼ି ପାଚିଯାଇଛି । ଦାଢ଼ି ଲମ୍ବିଛି ଆଣ୍ଠୁଯାଏ । ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ର ଜଣକ ମୁସଲମାନ । ସେ ଅପାଠୁଆ ବୋଲି ତାଙ୍କ ମନରେ ଭାରି ଦୁଃଖ । କେମିତି ଦି' ଅକ୍ଷର ପାଠ ପଢ଼ିବି, କିଛି ଜାଣିବି ବୋଲି ତାଙ୍କର ଭାରି ଇଚ୍ଛା । ପାଠ ପଢ଼ିବା ଜିଦ୍‌ରେ ସେ ଅଟଳ । ସେଇଥି ପାଇଁ ସେ ପାଠ ପଢ଼ିବା ପାଇଁ ହିଁ ଆସିଛନ୍ତି ଏହି ବାଳକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପାଖକୁ ।

ଦିନକର କଥା । ସେଦିନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ମନ ବହୁତ ଖରାପ । ସେ ବଡ ବ୍ୟସ୍ତ

ହୋଇଗଲେଣି ଏଇ ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ରଙ୍କ ପାଇଁ । କାରଣ ସେ ଦୁଇଦିନ ହେବ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ଏହି ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ବୁଝାଉଛନ୍ତି ନାନା ଉଦାହରଣ ଦେଇ । ହେଲେ ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ର ତାହା ଜମାରୁ ବୁଝିପାରୁ ନାହାନ୍ତି । 'ବୁଝିପାରିଲ ନା ନାହିଁ ?' ବୋଲି ଯେତେଥର ଶିକ୍ଷକ ପଚାରନ୍ତି, ସେ ଛାତ୍ର ଦାଢି ହଲାଇ ହଲାଇ ଖାଲି 'ନା' କରୁଛନ୍ତି । 'କିଛି ବୁଝିପାରିଲି ନାହିଁ' ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ।

ବୃଦ୍ଧଛାତ୍ରଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ବାଳକ ଶିକ୍ଷକ ଭୀଷଣ ଭାବରେ ରାଗିଗଲେ । ତାଙ୍କ ରାଗର ସୀମା ଟପିଗଲା । ସେ ରାଗ ତମ ତମ ହୋଇ କହିଲେ, 'ତୁମେ ମଣିଷ ନା ପଶୁ ? ପାଞ୍ଚ ସାତ ଥର ଗୋଟିଏ ପଶୁକୁ ବୁଝାଇ ଦେଲେ ସେ ବୁଝିଯିବ । ଅଥଚ ତୁମକୁ କୋଡିଏ ଥର ସେହି ଗୋଟିଏ ବିଷୟକୁ ବୁଝାଇଲେ ବି ତୁମେ ବୁଝିପାରୁ ନାହଁ ! ଛି, ଛି, ଧିକ କହିବ ତୁମ ପାଠପଢାକୁ । ଏ ଜନ୍ମରେ କ'ଣ ? ସାତ ଜନ୍ମରେ ବି ତୁମ ଦ୍ୱାରା ପାଠ ହେବ ନାହିଁ । ଯାଅ, ଯାଅ ... ଶୀଘ୍ର ଚାଲିଯାଅ ମୋ ଆଗରୁ...' ।

ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ରଙ୍କର ପାଠ ପଢାରୁ ପୂରାପୂରି ଉତ୍ସାହ ତୁଟିଗଲା । ସେ ନିଜକୁ ନିର୍ବୁଦ୍ଧିଆ, ବୁଦ୍ଧୁ ବୋଲି ଧରିନେଲେ । ମନକୁ ମନ କହିଲେ, 'ଖୁଦା ତାଙ୍କୁ ପଢିବା ପାଇଁ ଶକ୍ତି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ମେଣ୍ଢା ଚରାଇବା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି ।' ମନଦୁଃଖରେ ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ନିରୋଳାରେ ବସି ପିଲାଙ୍କ ପରି କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିବାରେ ଲାଗିଗଲେ । ସେଦିନ ତାଙ୍କର ଖିଆପିଆ ସବୁ ବନ୍ଦ ।

ଏହି ବାଳକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ପିତା ଜଣେ ଜ୍ଞାନୀ ଗୁଣୀ ଲୋକ । ତାଙ୍କ କାନରେ ଯାଇ ଏକଥା ପଡିଲା । ପୁଅର ଏପରି ଆଚରଣରେ ସେ ଗଭୀର ମନଦୁଃଖ କଲେ । ନିଜକୁ ଧିକ୍କାର କରି କହିଲେ, "ଏତେ ପାଠଶାଠ ପଢି ବି ତାଙ୍କ ପୁଅ ଶିଷ୍ଟାଚାରର ସୀମ ଟପିଗଲା । ସେ ଠିକ୍ ଭାବରେ ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଏହା ବଡ ଲଜ୍ଜାଜନକ କଥା । ବୟସ୍କମାନଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଜଣାଇବା ସମସ୍ତଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ । ମୋର ପୁଅ ଏତେ ପାଠ ପଢି ମୂର୍ଖ ପରି କାମ

କଲା । ସେ ନିଜକୁ କ'ଣ ବୋଲି ଭାବୁଛି କି ?" ସେ ବଡ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡିଲେ ।

ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷକ ପୁତ୍ରକୁ ସେ ଡକାଇ ପଠାଇଲେ । ଶିକ୍ଷକ ପୁତ୍ର ଆସି ପିତାଙ୍କ ପାଖରେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପହଞ୍ଚିଗଲେ । ପୁତ୍ର କି ଦୋଷ କରିଛି, ସେ କଥା ପିତା ଭଲକରି ବୁଝାଇ ଦେଲେ । ଆଉ ଶୀଘ୍ର ଯାଇ ସେହି ବୃଦ୍ଧବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗିବା ପାଇଁ ପୁତ୍ରକୁ ଆଦେଶ ଦେଲେ । ସେ ପିତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣିଲେ । ତାଙ୍କର ଆଚରଣ ପାଇଁ ପିତାଙ୍କର ମନ ଭୀଷଣ ଦୁଃଖ ବୋଲି ଜଣାଇଲେ । ବାଳକ ଶିକ୍ଷକ ନିଜର ଭୁଲ୍ ବୁଝିପାରିଲେ । ନିଜର ଆଚରଣ ପାଇଁ ସେ ନିଜକୁ ଦୋଷୀ ବୋଲି ମାନିନେଲେ । ଗଭୀର ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଅନୁତାପ ମଧ୍ୟ କଲେ । ଏକ ମୁହାଁ ହୋଇ ଦୌଡିଲେ ତାଙ୍କର ସେହି ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଘରକୁ । ତାଙ୍କ ଗୋଡତଳେ ପଡିଯାଇ ପାଦଧରି କ୍ଷମା ମାଗିଲେ । ନିଜ ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ଏହିପରି ବ୍ୟବହାରରେ ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ର ଘାବରେଇ ଗଲେ । ଏସବୁ କ'ଣ ହେଉଛି ବୋଲି ସେ କିଛି ବୁଝିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଗତକାଲି ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗିବାର ଥିଲା । ପାଠ ବୁଝିପାରୁ ନଥିଲେ ବୋଲି । ହେଲେ ସେ ଆଜି ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ନିଜ ଘରେ ନିଜ ପାଖରେ ଦେଖୁଛନ୍ତି !! ଆଉ ସେ ବଡ ବିନୟ ଭାବରେ ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଗତିବିଧି ରୂପ ବଦଳିଯାଇଛି । ବୃଦ୍ଧ ଛାତ୍ର ତାଙ୍କର ବାଳକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ କ୍ଷମା କରିଦେଲେ ।

ବାଳକ ଶିକ୍ଷକ ଆଉ ଟିକିଏ ବଡ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ବୟସ ଆସିହେଲା ଅଠର ବର୍ଷ ପାଖାପାଖି । ସେ ହୋଇଗଲେ ଗୋଟିଏ ଜଣାଶୁଣା ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକ । ତାଙ୍କର ଲେଖା ପଢି ଶିକ୍ଷିତ ଓ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକଙ୍କ ଭିତରେ ଚହଳ ପଡିଗଲା । ଲୋକମାନେ ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକଙ୍କୁ ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ତଥା ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ । ଭାବିଲେ ଏହି ସଂପାଦକ ଜଣେ ବୟସ୍କ ଲୋକ ହୋଇଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ । ଥରେ ବିଦ୍ୱାନ ଓ ପଣ୍ଡିତ ଲୋକମାନଙ୍କର ଗୋଟିଏ ସଭା ବସିବା ପାଇଁ ଠିକ୍ ହେଲା । ସେମାନେ ଏହି ସଂପାଦକଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟବକ୍ତା ଭାବରେ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କଲେ ।

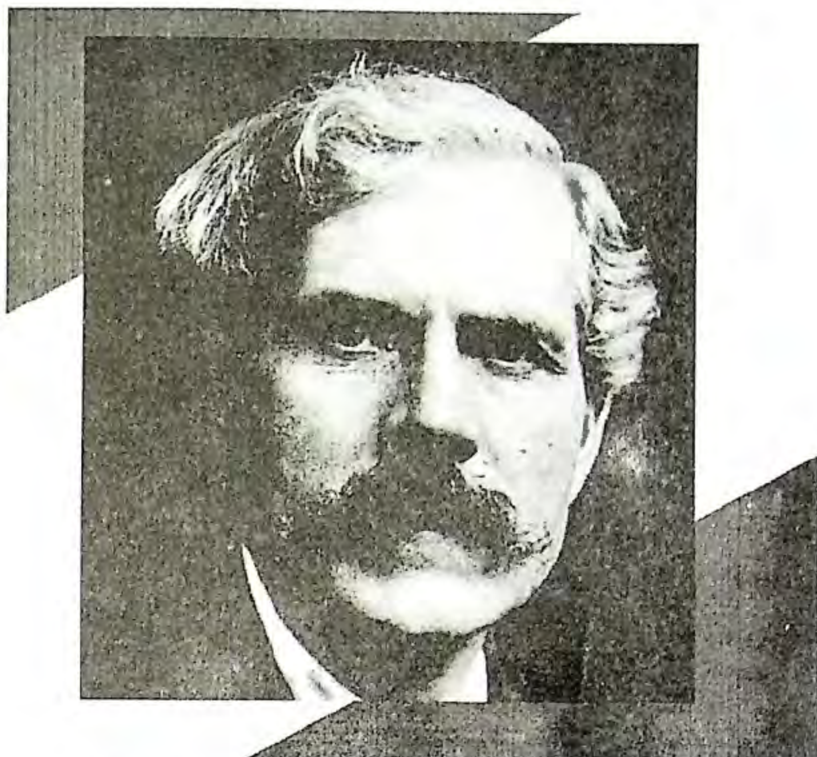
ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦିବସରେ ସଭା ବସିଲା । ବିଦ୍ୱାନମାନେ ଆସି ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଗଲେ । ମୁଖ୍ୟବକ୍ତା, ପତ୍ରିକାର ସଂପାଦକ ଯାଇ ପହଂଚିଗଲେ । ହେଲେ ସଭାର ଆୟୋଜକ ତାଙ୍କୁ ଦେଖି ନିରାଶ ହୋଇଗଲେ । ସେ ଭାବିଲେ, 'ସଂପାଦକ ନିଜେ ନଆସି ବୋଧେ ତାଙ୍କ ପୁଅକୁ ପଠାଇ ଦେଇଛନ୍ତି ।' ସେ ସେହି ବାଳକଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ, "କ'ଣ ଆପଣଙ୍କ ପିତା ଆସି ପାରିଲେ ନାହିଁ କି ? ସେଇଥି ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କୁ ପଠେଇ ଦେଇଛନ୍ତି ?"

ହସି ହସି ବାଳକ ଉତ୍ତର ଦେଲେ, 'ଆପଣ ତ ମୋତେ ଡାକିଥିଲେ ମୁଁ ଆସିଲି । ପିତାଜୀଙ୍କର ତ ଆସିବାର ନଥିଲା । ସେ କାହିଁକି ଆସନ୍ତେ ?' ଏବେ ସଭାର ଆୟୋଜକ ଜାଣିପାରିଲେ ଯେ, ଏହି ବାଳକ ହେଉଛନ୍ତି ସେହି ପତ୍ରିକାର ବିଜ୍ଞ ସଂପାଦକ । ସେ ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ସମସ୍ତେ ମୁଖ୍ୟବକ୍ତାଙ୍କ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାଷଣ ଶୁଣିଲେ । ଭାଷଣ ଶୁଣି ବିଦ୍ୱାନ ମଣ୍ଡଳୀ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚକିତ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ କୁହାକୁହି ହେଲେ – 'ଏହି ବାଳକ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଜଣେ ବିଦ୍ୱାନ, ବଡ ଲୋକ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେବେ ।

ସେମାନଙ୍କ କଥା ମିଛ ହେଲା ନାହିଁ । ସେ ବାଳକ ବଡ ହୋଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଲେ । ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ହିସାବରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କଲେ । ଅନେକ ନେତା ତାଙ୍କୁ ରାଜନୀତିର ଗୁରୁବୋଲି ଭାବିଲେ । ସେ ହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ । ତାଙ୍କ ନା 'ମୌଲାନ ଆବୁଲ କାଲାମ ଆଜାଦ୍ ।' ସେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ୧୮୮୮ ମସିହାରେ ମକ୍କା ସହରରେ । ତାଙ୍କର ପରଲୋକ ଘଟିଥିଲା ୧୯୫୮ ମସିହା ଭାରତର ରାଜଧାନୀ ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଠାରେ ।

***

ମାଛ ବିକାଳୀରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ

ମାଛ ନବ..... ମାଛ ! ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ପିଲା ମୁଣ୍ଡରେ ତା'ର ମାଛର ଝୁଡି । ସାହି ସାହି ବୁଲି ଡାକଛାଡି ମାଛ ବିକୁଛି । ତା'ର ମା-ବାପା ବୁଢ଼ୀ-ବୁଢ଼ା ହୋଇଗଲେଣି । ଖଟିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ଦେହରେ ବଳ ନାହିଁ । ବାପା ମାଛଧରି ଆଣନ୍ତି । ପୁଅ ମାଛ ନେଇ ବିକେ । ମାଛ ବିକିସାରି ପିଲାଟି ଶୀଘ୍ର ଶୀଘ୍ର ଘରକୁ ଫେରେ । କଣ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇ ଦେଇ ଚାଲିଯାଏ ପାଠଶାଳାକୁ । ପାଠ ପଢ଼ାରେ କେବେ ଅବହେଳା କରେନି । ମନଦେଇ ପାଠ ପଢ଼େ । ଏତେ କଷ୍ଟ କରି ବି ସେ ସବୁଦିନ ଠିକ୍ ସମୟରେ ପାଠଶାଳାକୁ ଯାଏ । ଦିନେ ହେଲେ ବି ଅନୁପସ୍ଥିତ ରହେ ନାହିଁ । ଗୁରୁଜୀମାନେ ତା ଉପରେ ଭାରୀ ଖୁସି ।

୧୮୮୫ ମସିହାରେ ସ୍କଟଲ୍ୟାଣ୍ଡରେ ପିଲାଟିର ଜନ୍ମ । ପିଲାଟି ଆଗକୁ ବେଶୀ ପଢିପାରିଲା ନାହିଁ । ଯାଇ ବସିଲା ଡାକଘର ବାରଣ୍ଡାରେ ଦୁଆତ କଲମ ଧରି । ପଢାଲେଖା ଜାଣି ନଥିବା ଲୋକେ ଡାକ ଘରକୁ ଆସନ୍ତି । ଚିଠି ଲେଖାଇ ପଠାଇବା ପାଇଁ । ଟଙ୍କା ମନିଅର୍ଡର କରିବା ପାଇଁ । ପିଲାଟି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଚିଠି ଲେଖିଦିଏ । ମନିଅର୍ଡର ଫର୍ମ ପୂରଣ କରିଦିଏ । ଏଥିରୁ କିଛି ରୋଜଗାର କରେ । ସେଇ ପଇସା ନେଇ ବାପାଙ୍କ ହାତରେ ଦିଏ । ସେଇଥିରେ ଘର ଚଳେ । ଏମିତି କିଛିଦିନ ବିତିଗଲା ।

ସେହି ସମୟର କଥା ତାଙ୍କ ସାହିରେ ଜଣେ ଭଦ୍ରଲୋକ ଭଡାରେ ଆସି ରହିଲେ । ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କ ଘରେ ଆଲମିରାରେ ବହୁତ ବହି । ପିଲାଟି ବହିଦେଖି ଖୁସି ହୋଇଗଲା ବହି ପଢିବା ପାଇଁ ତାର ମନହେଲା । ସେହି ଭଦ୍ରଲୋକ ସହ ସେ ମିଶିଲା ଆଳାପ ଆଲୋଚନା କଲା, ବହି ପଢିବା ପାଇଁ ଦେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲା । ପିଲାଟିର ଆଗ୍ରହ ଦେଖି ଭଦ୍ରଲୋକ ଜଣକ ଭାରୀ ଖୁସିହେଲେ । ବହି ପଢିବା ପାଇଁ ଦେଲେ ।

ପିଲାଟି ଅଳପ ଦିନ ଭିତରେ ବହୁତ ବହି ପଢି ପକାଇଲା । ପିଲାଟିର ବହି ପଢାରେ ଅଦ୍ଭୁତ ଶକ୍ତି ଦେଖି ଭଦ୍ରଲୋକ ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ ହୁଏତ ଏମିତି ସେମିତି ପିଲା ନୁହେଁ ! ! ପାଠଶାଳାରେ ପଢୁଥିବା ବେଳେ ଗୁରୁଜୀମାନେ ଏଇ ପିଲାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ନିରୀକ୍ଷଣ କରୁଥିଲେ । ପିଲାଟିର ସବୁ କଥାରେ ନଜର ରଖୁଥିଲେ । ଏଇ ପିଲା ବଡ ହେଲେ ଜଣେ ବଡମଣିଷ ହେବ ବୋଲି ଜାଣିପାରିଲେ । ଫଳରେ ସେମାନେ ପିଲାଟିର ପଢାପଢିରେ ଭଲ ନଜର ଦେଉଥିଲେ । ଖୁବ୍ ଅଳ୍ପ ବୟସର ପିଲାଟି ସାହିତ୍ୟ ଓ ବିଜ୍ଞାନର ଭଲ ଭଲ ବହି ସବୁ ପଢିଲେ । ତା ପରେ ପଢିଲେ ରାଜନୀତି ଉପରେ ଅନେକ ବହି । ସେ ବଡ ହୋଇଗଲେ ।

ଅନେକ ବହି ପଢିଥିବା ଫଳରେ ତାଙ୍କ ମନରେ ଦେଶ ପାଇଁ ଅନେକ ଭାବନା ଆସି ପୂରିଲା । ଦେଶର କିପରି ଉନ୍ନତି କରିବେ ସେଥିପାଇଁ ସେ

ଅହରହ ଚିନ୍ତା କଲେ । ଦେଶ ସେବାରେ ମନ ପ୍ରାଣ ଢାଳିଦେଲେ । ୟାଙ୍କର ନାମ ହେଉଛି ରାମ୍‌ସେ ମ୍ୟାକଡୋନାଲଡ୍ । ସେ ହେଲେ ବିଲାତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ଜଣେ ସାମାନ୍ୟ କେଉଟ ଘରର ପିଲା ହୋଇ ସେ ହେଲେ ବିଲାତ ପରି ଦେଶର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ଏହା କଣ କମ୍ ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବର କଥା ! ! ସେ ଆଉ ନାହାନ୍ତି । ୧୯୩୧ ମସିହାରେ ତାଙ୍କର ପରଲୋକ ହୋଇଯାଇଛି ।

ଗଭୀର ଅଧ୍ୟୟନ ଓ ନିଜର ନିଷ୍ଠା ବଳରେ ସେ ବଡ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ଅନେକ ବହି ପଢିବା ଫଳରେ ସେ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଜନ କଲେ ଓ ସଫଳତା ମଧ୍ୟ ପାଇଥିଲେ । ଭଲ ବହି ମଣିଷ ଉପରେ ଭଲ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ ।

*** *** ***

ବାଳକ ବେଳୁ ନେତା

ସେ ଗୋଟିଏ ନ'ବର୍ଷର ବାଳକ । ଏହି ବୟସରେ ପିଲାମାନେ ଖେଳକୁଦରେ ମାତିବାର କଥା । ହେଲେ ଏହି ବାଳକର ଖେଳ ଆଡକୁ ଆଦୌ ମନନାହିଁ । ସବୁବେଳେ ଉଦାସ । କାରଣ ବାପାମାଙ୍କ ଦେହ ଖରାପ । ବାପା-ମା'ଙ୍କର ସେବା କରିବା, ଗୋଡ ହାତ ଘଷିଦେବା, ସେମାନଙ୍କ ଛେପ ଖଙ୍କାର, ଔଷଧ ତାଟିଆ ସଫା କରିବା, ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପଥି ତିଆରି କରିବା ଓ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ପାଖରୁ ଔଷଧ ଆଣିବା ହେଲା ଏହି ବାଳକର ନିତିଦିନର କାମ ।

ରାତ୍ରୀରେ ଉଜାଗର ରହି ଭଗବାନଙ୍କୁ ସେ ପ୍ରାର୍ଥନା କରନ୍ତି । ବିକଳ କଣ୍ଠରେ କହନ୍ତି, 'ହେ ଭଗବାନ ! ମୋ ବାପା-ମା'ଙ୍କୁ ଶୀଘ୍ର ଭଲ କରିଦିଅ' । ଯାହା

ହେଉ ଭଗବାନ ତାଙ୍କ ଡାକ ଶୁଣିଲେ । ବାପା ମା' ଭଲ ହୋଇଗଲେ । ଭଗବାନ ପିଲାଙ୍କ ଡାକ ଶୀଘ୍ର ଶୁଣନ୍ତି । ପୁଅ ଉପରେ ବାପା ମା ଭାରୀ ଖୁସି । ଦିନେ ମା' ପୁଅ ମଥାରେ ହାତରଖି ଆଶୀର୍ବାଦ କରି କହିଲେ, "ବାପା ! ମା' ପରି ମାତୃଭୂମି । ମା' ଆଉ ମାତୃଭୂମି ଦିହେଁ ସମାନ । ବଡ ହେଲେ ମନ ଦେଇ ମାତୃଭୂମିର ସେବା କରିବୁ ।''

ମା'ଙ୍କର ଏହି କଥା ପଦକ ବାଳକ ଗୁରୁମନ୍ତ୍ର ପରି ମନେରଖିଲେ । ପିଲା ଦିନରୁ ସେ ଭାବିଲେ ଦେଶ କଥା । ତାଙ୍କ ବାପା ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ । ହେଲେ ବି ଘରର ଅବସ୍ଥା ସେତେ ଭଲ ନୁହେଁ । ବାଳକଙ୍କର ମା' ବଡ ବୁଦ୍ଧିମତୀ । ସେ ମନେ ମନେ ଡରୁଥିଲେ, "ପୁଅ ଯେମିତି ମନରେ ଦୁଃଖ ନକରୁ ସେ ଗରିବ ଘରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଛି ବୋଲି । ଏକଥା ଭାବିଲେ ସେ ନିଜକୁ ଛୋଟ ମଣିବ । ଆଉ ତା' ଉନ୍ନତିରେ ବି ବାଧା ଘଟିବ" । ହେଲେ ପୁଅ ସେମିତିକା ପିଲା ନୁହେଁ । ସେ ବାପା-ମା'ଙ୍କ ଉପରେ ବୋଝ ହେବା ପାଇଁ ଚାହିଁଲେ ନାହିଁ । ମନଦେଇ ପାଠ ପଢିଲେ । ମାସକୁ ମାସ ବୃତ୍ତି ପାଇଲେ । ବୃତ୍ତି ପଇସାରେ ପାଠ ପଢିଲେ । ସେଥିରୁ ଯାହା ବଳିଲା ତାକୁ ଘର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ମା'ଙ୍କ ହାତରେ ଦେଲେ ।

ଦେଶର ସେବା କରିବା ପାଇଁ ସେ ପିଲା ଦିନରୁ ଭାବିଲେ । ଏଗାର ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ପାରସୀ ଭାଷା ଶିଖିଲେ । ପାରସୀ ଭାଷା ସେ ଭଲ ଭାବରେ ପଢି ପାରିଲେ ଓ ଭଲ କରି ଲେଖି ବି ଜାଣିଲେ । ସାଂଗ ପିଲାମାନେ ଗୁଡି ଉଡାଉଥିବାବେଳେ ସେ ଖବର କାଗଜ କିଣି ଆଣି ପଢିଲେ । ଦେଶ ଦୁନିଆର ବହୁତ ଖବର ଜାଣିଲେ । ଯାହା ଜାଣିଲେ ତାକୁ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ସତ କହିବା, ସଭିଙ୍କୁ ଭାଇ ବୋଲି ଭାବିବା ଓ ଦେଶ ସେବା କରିବା ପାଇଁ ସେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ । ସବୁବେଳେ ସେ ସାଙ୍ଗସାଥିମାନଙ୍କୁ ଭଲ କଥା କହିଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ତାଙ୍କ ଦୁଇଟି ଲାଭ ହେଲା । ଏକରେ ସେ ହୋଇଗଲେ ଜଣେ ଭଲ ବକ୍ତା । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ସେ ଯାହା କହିଲେ, ତାକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ କାମରେ ଲଗାଇଲେ । ସେ ହୋଇଗଲେ ଜଣେ ଦେଶ ସେବକ ।

ସେ ବଡ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ପାଇଁ ଇଂରେଜ ସରକାରର ଚିନ୍ତା ବଢିଲା । ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ କହିଲେ 'ପଞ୍ଜାବ କେଶରୀ' ସେ ଆଉ କେହି ନୁହଁନ୍ତି ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଲାଲା ଲାଜପତ ରାୟ । ମା' କହିଥିବା କଥା, "ମାତୃଭୂମି ମା ପରି, ମାତୃଭୂମିର ସେବା କରିବୁ'' ସେ ମନେରଖି ଦେଶ ସେବାରେ ନିଜ ଜୀବନକୁ ବାଜି ଲଗାଇ ଦେଲେ । ସେ ଆମ ଭିତ୍‌ରେ ଆଉ ନାହାନ୍ତି ।

ସେ ଥିଲେ ପୁରୁଷ ସିଂହ । କାହାକୁ ସେ ଭୟ କରୁନଥିଲେ । ବିଦେଶୀ ଶାସନକୁ ସେ କରୁଥିଲେ ଘୋର ବିରୋଧ । ଦେଶର ସମ୍ମାନ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣ କାନ୍ଦୁଥିଲା । ସେ ଭାରତ ମାତାର ଜଣେ ସୁଯୋଗ୍ୟ ସନ୍ତାନ । ତାଙ୍କ ପରି କିଏ ହେବ ? ପଞ୍ଜାବ କେଶରୀ ଲାଲା ଲାଜପତ ରାୟଙ୍କ ଜନ୍ମ- ୧୮୬୫-ଜଗରାଓଁ (ପଞ୍ଜାବ) ଠାରେ । ପରଲୋକ ଘଟିଥିଲା ତା. ୧୭.୧୧.୧୯୨୮ ରିଖ ଲାହୋର (ପାକିସ୍ଥାନ) ଠାରେ ।

*** *** ***

ମୂଲିଆପୁଅ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି

ଦୁଇ ଶହ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ଆମେରିକାର ଗୋଟିଏ ପଲ୍ଲୀ ଗାଁ । ଏଇଠି ରହୁଥିଲେ ଜଣେ ଗରିବ ଲୋକ । ନାଁ ଟି ତାଙ୍କର ଥୋମାସ ଲିଙ୍କନ୍ । ସେ ପରିବାର ଚଳାଉଥିଲେ କାଠକାମ କରି । ଘରେ ତିନି ତିନିଟା ଛୁଆ ଆଉ ରୋଗୀଣା ସ୍ତ୍ରୀ । ବହୁତ ପରିଶ୍ରମ କରିବାକୁ ପଡେ । ବଡପୁଅ ଆବ୍ରାହମ ଡାକ ନାଁ 'ଆବେ' । ଆବେ ଥିଲେ ବାପାଙ୍କ ଦୁଃଖସୁଖର ସାଥୀ । ଆବେ ବାହାରକାମରେ ବାପାଙ୍କୁ ଓ ଘରକାମରେ ମା'ଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ତା'ରି ଭିତରେ ପାଠପଢା ଆଉ ସବୁକଥା ।

ଆବେ ଦଶବର୍ଷ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ମା' ଭୀଷଣ ରୋଗରେ ପଡିଲେ । କିଛି ଦିନ ପରେ ଚାଲିଗଲେ ଆରପାରିକି । ଆବେ ଆଉ ତିନି ଭାଇ ଭଉଣୀ ଅନାଥ ହୋଇଗଲେ । ପିଲାମାନଙ୍କ କଥା ବୁଝିବା ପାଇଁ ଥୋମାସ୍ ବିବାହ କଲେ ଆଉଥରେ । ଘରକୁ ନୂଆ ମା' ଆସିଲେ । ପିଲାମାନେ ଡରିଗଲେ । ସାବତ ମା' ତ କାଳେ ହଇରାଣ ହରକତ କରିବେ । ହେଲେ ନୂଆ ମା' ପିଲାଙ୍କୁ ବଡ ଆଦର କଲେ । ପିଲାମାନେ କେମିତି ପାଠଶାଠ ପଢି ଭଲ ମଣିଷ ହେବେ, ସେ କଥା ସ୍ୱାମୀ ଥୋମାସଙ୍କୁ କହିଲେ ।

ହେଲେ ଥୋମାସ ପିଲାଙ୍କ ପାଠ ପଢା କଥାରେ ମନ ଦେଲେ ନାହିଁ । ବରଂ କହିଲେ, ପାଠ ପଢେଇବା ପାଇଁ ମୋ' ପାଖରେ ଧନ ନାହିଁ । ସେମାନଙ୍କ ପାଠ ପଢା ଏତିକିରେ ଡୋରି ବନ୍ଧା ଯାଉ ।' ନୂଆ ମା'ଙ୍କର ଏକାଜିଦ୍ ପିଲାଏ ପଢିବେ । ଶେଷରେ ପିଲାଏ ପାଠଶାଳାକୁ ଗଲେ । ଆବେ ଯେଉଁଠାରେ ପାଠ ଛାଡିଥିଲେ ସେଇ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯାଇ ନାଁ ଲେଖିଲେ । ଆବେ ଥିଲେ ବଡ ବୁଦ୍ଧିଆ । ବର୍ଷକ ଭିତରେ ସେ ବହୁତ ପାଠ ପଢିଗଲେ । ଅନେକ କଥା ଜାଣିଗଲେ । ନୂଆ ନୂଆ ବହି ପଢିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ହେଲା ! ଜୀବନୀ ବହି ପଢିବା ପାଇଁ ସେ ଭଲ ପାଇଲେ । ଆବେଙ୍କର ଥିଲେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ । ତାଙ୍କର ନାମ ଏଣ୍ଡ୍ର କ୍ରାଫର୍ଡ । ତାଙ୍କ ପାଖରେ ଥାଏ ବହୁତ ବହି । ବହିଗୁଡିକୁ ସେ ଭଲଭାବରେ ସଜାଇ ସାଇତି ରଖିଥାଆନ୍ତି । ଆବେଙ୍କର ଭଲ ନାଁ ଆବ୍ରାହମ୍ ।

ଦିନେ ଆବ୍ରାହମଙ୍କ ନଜର ପଡିଲା ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ଥାକରେ ଥିବା 'ଜର୍ଜ ୱାଶିଂଟନଙ୍କ ଜୀବନୀ' ବହି ଉପରେ । ଜର୍ଜ ୱାଶିଂଟନ ହେଉଛନ୍ତି ଆମେରିକାର ପ୍ରଥମ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି । ସେଇ ବହିଟି ପଢିବା ପାଇଁ ତାଙ୍କର ବଡ ଆଗ୍ରହ ହେଲା । ସେ ବଡ ବିନୟ ହୋଇ ଗୁରୁଜୀଙ୍କୁ ବହିଟି ମାଗିଲେ କେବଳ ଦିନକ ପାଇଁ । କ୍ରାଫର୍ଡ ବଡ ବହିପ୍ରେମୀ । ସେ ବହିକୁ ଜୀବନ ଠାରୁ ଅଧିକ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । କାହାକୁ ବହି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ହେଲେ ଛାତ୍ର ଆବ୍ରାହମର ଆଗ୍ରହ ଭାଙ୍ଗି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ବହିଟିକୁ ଥାକରୁ ବାହାର କଲେ । ଦେବା ଆଗରୁ କହିଲେ, "ଦେଖ ଆବେ ! ମୁଁ ବହିକୁ ଖୁବ୍ ଯତ୍ନରେ ରଖେ । ତୁମେ ସେହିପରି ଯତ୍ନରେ ବହିଟି ପଢି ସାରି ମୋତେ ଆସନ୍ତା କାଲି ସକାଳେ ଆଣି ଫେରାଇ ଦେବ ।"

ବହିଟି ପାଇ ଆବ୍ରାହମଙ୍କ ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନସରେ । ଘରକୁ ଆସିଲେ । ବହିଟିକୁ ପଢିବାରେ ଲାଗିଲେ । ବହିପଢିବା ବେଳେ ସେ ଭୋକ ଶୋଷ ସବୁ ଭୁଲିଗଲେ । ବହିପଢା ଶେଷ ହେଲା ରାତି ଅଧବେଳକୁ । ବହିଟିକୁ ଝରକା ପାଖରେ ରଖି ସେ ଶୋଇ ପଡିଲେ । ସକାଳ ହେଲା । ସେ ଦେଖିଲେ ବହି ନାହିଁ । ବହୁତ ଖୋଜିଲେ । ଦେଖିଲେ ଝରକାବାଟେ ବହିଟି ତଳକୁ ଖସିପଡିଛି । ରାତିରେ କେତେବେଳେ ବର୍ଷା ହୋଇ ବହିଟି ପୂରା ଭିଜି ଯାଇଛି । ଆବ୍ରାହମଙ୍କ ହାଲୁକା ଶୁଖିଗଲା । ସେ ଦୁଃଖରେ ଭାଙ୍ଗିପଡିଲେ । ବହିଟି ସେହିପରି ଧରି ଯାଇ ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ।

ବହିର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ରାଗ ପଞ୍ଚମକୁ ଉଠିଗଲା । ତାଙ୍କ ରାଗ ଦେଖି ଆବ୍ରାହମ କାନ୍ଦି ପକାଇଲେ । ଗୁରୁଜୀ କହିଲେ, "ଆରେ ! କାନ୍ଦୁଛ କ'ଣ ? ମୁଁ ଯାହା ଭାବିଥିଲି ତାହାହିଁ ହେଲା । ଏବେ କୁହ ମୁଁ ତୁମକୁ କି ଦଣ୍ଡଦେବି ?" ଆବ୍ରାହମ କହିଲେ, "ଗୁରୁଜୀ ମୁଁ ଏଥିପାଇଁ ଲଜ୍ଜିତ ।" ଏହାପରେ ଗୁରୁଜୀ ପୁଣି ଭୀଷଣ ଭାବରେ ରାଗିଯାଇ କହିଲେ, "ତୁମକୁ ବହିର ପୂରାଦାମ ଦେବାକୁ ହିଁ ହେବ । ତୁମକୁ ଛାଡିବି ନାହିଁ ।" ଆବ୍ରାହମ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି କହିଲେ, "ଗୁରୁଜୀ ! ମୁଁ ଗରିବ ପିଲା । ଏତେ ଟଙ୍କା ପାଇବି କୋଉଠୁଁ ?" ଗୁରୁଜୀ କହିଲେ, "ତୁମ ପାଖରେ ପଇସା ନଥିଲେ, ତୁମ ବାପାଙ୍କୁ କହ – ମୋ ଜମିରେ ଚାରିଦିନ ଆସି କାମ କରି ଦେଇ ଯିବେ ।"

ବାପାଙ୍କ ନାଁ ଶୁଣି ଆବ୍ରାହମ ଗୁରୁଜୀଙ୍କୁ କହିଲେ, "ମୋ ବାପା ଏ କଥା ଜାଣିଲେ, ପିଟି ପିଟି ମୋ ଦେହରୁ ଛାଲ ଉତାରି ଦେବେ । ଯଦି ଆପଣ ଆଦେଶ ଦେବେ ମୁଁ ଯାଇ ଆପଣଙ୍କ ବିଲରେ ଚାରିଦିନ କାମ କରିବି ।" ଗୁରୁଜୀ କହିଲେ 'ଠିକ୍ ଅଛି ତୁମେ ଯାଅ ମୋ ବିଲରେ କାମ କର ।" ଗୁରୁଜୀଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଆବ୍ରାହମ ଭୟ ଓ ଆନନ୍ଦ ମିଶା ସ୍ୱରରେ କହିଲେ, ''ଗୁରୁଜୀ ! ତେବେ କ'ଣ ଏ ବହିଟି ମୋର ହୋଇଯିବ ?" ଗୁରୁଜୀ କହିଲେ, "ହଁ, ହଁ, ତା ପରେ ବହିଟି ତୁମର ପୂରାପୂରି ହୋଇଯିବ ।" ଏତିକି କଥା ଶୁଣିବା ପରେ ଆବ୍ରାହମଙ୍କ ଖୁସି ଓ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ । ସେ ଆନନ୍ଦ ମନରେ ଗୁରୁଜୀଙ୍କ ବିଲରେ କାମ କଲେ । ଶେଷ ଦିନ ଗୁରୁଜୀ ଆବ୍ରାହମଙ୍କ ହାତକୁ ବହିଟି ବଢାଇ ଦେଲେ ।

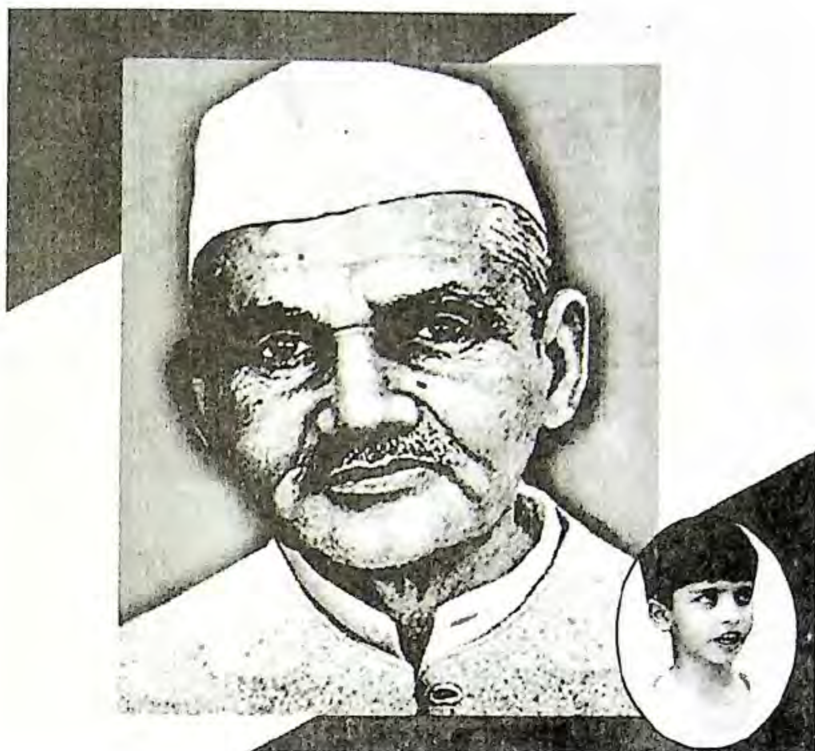
ଆବ୍ରାହମ ବହିଟି ଧରି ଘରକୁ ଆସିଲେ । ବହିଟିକୁ ବାରମ୍ବାର ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲେ । ମନକୁ ମନ କହିଲେ " ମୋ ପରିଶ୍ରମ ବଳରେ ମୁଁ ଏଇ ବହିଟି ପାଇଛି । ଏଇ ବହିଟି ମୋର । ମୋ ନିଜର । ଅତି ଆପଣାର ।" ଏହାପରେ ଅନେକଥର ଆବ୍ରାହମ ବହିଟକୁ ଏ ମୁଣ୍ଡରୁ ସେ ମୁଣ୍ଡଯାଏ ପଢିବାରେ ଲାଗିଲେ । ତାଙ୍କ ମନ ଖୁସି ହୋଇ ଗଲା । ଜର୍ଜ ଓ୍ୱାସିଂଟନଙ୍କ ଜୀବନରେ ସେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହେଲେ । ସେ ହୋଇଗଲେ ବଡ । ଖୁବ୍ ବଡ । ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପଦରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କର ପୂରାନାମ, 'ଆବ୍ରାହମ ଲିଙ୍କନ୍' । ତାଙ୍କର ଚେଷ୍ଟାରେ ଆମେରିକାରୁ ଦାସତ୍ୱପ୍ରଥା ଲୋପ ପାଇଥିଲା ।

***

Abraham Lincoln

- Born on February 12, 1809
- On April 12, 1832 he enlisted in New Salem's local militia.
- August 1832- entered in political race for a seat in the Illinois General Assembly. He lost.
- 1834-1840: Was elected 4 times for Illinois General Assembly
- 1846:elected to a seat in the United States House of Representatives
- 1854: Gave Speech a Peoria
- 1858: Lincoln- Douglas debates

ଗରିବଘରର ପୁଅ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ

ବାରଣାସୀର ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟ । ଦିନକର କଥା । ସେଦିନ ସ୍କୁଲର ଖେଳଛୁଟି ବେଳ । ପିଲାମାନେ କିଏ କ'ଣ କିଣାକିଣି କରି ଆନନ୍ଦରେ ଖାଇ ଡିଆଁ ମାରୁଛନ୍ତି । ହେଲେ ଗୋଟିଏ ପିଲା ନିରବରେ ଗଛ ମୂଳରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ଏତିକିବେଳେ ଶ୍ରେଣୀର ଶିକ୍ଷକ ଆସି ପିଲା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପିଲା ପିଠିରେ ହାତ ବୁଲାଇ ବୁଲାଇ ସ୍ନେହବୋଳା କଣ୍ଠରେ କହିଲେ, "ତୁମେ କାହିଁକି କିଛି ଖାଉ ନାହିଁ ?" 'ମୁଁ କିଛି ଖାଏ ନାହିଁ । ଘରୁ ଖାଇକି ଆସିଥାଏ । ପୁଣି ସ୍କୁଲରୁ ଘରକୁ ଫେରି ଯାହା କିଛି ଖାଏ ।' ପିଲାଟି ଉତ୍ତର ଦେଲା ।

ଦୟାଳୁ ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଟିର ମନକଥା ଜାଣିପାରିଲେ । କିଛି ବାରମଜା କିଣି ପିଲାଟିର ହାତରେ ଦେଲେ । ପିଲାଟି କୃତଜ୍ଞତାର ସହ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ଆଡକୁ ଅନେକ ରହିଲା । ଆଉ ଦିନକର କଥା । ସେଦିନ ସେହି ଶିକ୍ଷକ ଶ୍ରେଣୀରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ କହିଲେ- "ଆସନ୍ତାକାଲି ଆମେ ସମସ୍ତେ ମେଳା ଦେଖିବାକୁ ଯିବା । ତୁମେମାନେ କାଲି ଆସିଲାବେଳେ ଅଣେ ଲେଖାଏଁ ପଇସା ଘରୁ ଆଣିକରି ଆସିବ ।

ପରଦିନ ମେଳା ଦେଖିବାକୁ ସବୁ ପିଲା ବାହାରିଲେ । ହେଲେ ସେଇ ପିଲାଟି ମେଳା ଦେଖିଯିବାକୁ ମନାକଲା । କହିଲା- "ମେଳା ଦେଖି ଯିବାକୁ ମୋ' ମନ ହେଉନାହିଁ ।" ଶିକ୍ଷକ କହିଲେ, "କାହିଁକି ? ତୁମେ କ'ଣ ପଇସା ଆଣି ନାହଁ ।" ପିଲାଟି ନିରବ ରହିଲା । ଶିକ୍ଷକ ନିଜେ ତା' ପକେଟରେ ହାତ ପୂରେଇ ଦେଖିଲେ ପିଲାଟିର ପକେଟରେ ଅଛି ମାତ୍ର ଗୋଟିଏ ପଇସା ।

ପରଦିନ ବିଦ୍ୟାଳୟ ଛୁଟି ହେଲା । ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଟିକୁ ନିଜ ଘରକୁ ଡାକିନେଲେ । ପିଲା ବିଷୟରେ ସବୁକଥା ବୁଝିଲେ । ଜାଣିଲେ । ପିଲାଟି ଦେଢବର୍ଷର ହୋଇଥିବାବେଳେ ତା'ର ବାପା ମରି ଯାଇଥିଲେ । ସେଇଦିନଠୁ ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଟିକୁ ନିଜ ପୁଅ ପରି ନିଜ ଘରକୁ ନେଇ ଆସନ୍ତି । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ତାକୁ ତା'ଘରକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଦିନେ ପିଲାଟି ଶିକ୍ଷକଙ୍କର ପିଲାଙ୍କୁ ଟିଉସନ କରିବା ପାଇଁ ନିଜଆଡୁ କହିଲା । ଶିକ୍ଷକ ପିଲାଟିର କଥାରେ ରାଜିହେଲେ । ଗୁରୁ ଛାତ୍ରଙ୍କ ସଂପର୍କ ଦିନକୁ ଦିନ ନିବିଡରୁ ନିବିଡତର ହେଲା ।

ମାସ ଶେଷରେ ଗୁରୁମା କିଛି ପଇସା ଆଣି ପିଲାଟିର ହାତରେ ଦେଇ କହିଲେ, "ଏହାକୁ ନିଅ । ଏ ହେଉଛି ତୁମର ପରିଶ୍ରମର ଫଳ । ହେଲେ ସ୍ୱାଭିମାନୀ ବାଳକ ସେଇ ପଇସାକୁ ଗ୍ରହଣ କଲା ନାହିଁ । ସେ କହିଲା ନିଜର ଭାଇ ଭଉଣୀଙ୍କୁ ପଢାଇବା ପାଇଁ କ'ଣ ପାରିଶ୍ରମିକ ନିଆଯାଏ ? ଗୁରୁମା ଓ ଗୁରୁ ପିଲାଟିର ମୁହଁରୁ ଏପରି କଥା ଶୁଣି ଅବାକ୍ ହୋଇଗଲେ ।

ଆଉ ଦିନକର କଥା । ଏ ପିଲା ଥରେ ସାଙ୍ଗସାଥିଙ୍କ ମେଳରେ ଫୁଲ ତୋଳିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ବଗିଚାରେ ଯାଇ ପହଂଚିଲା । ସାଙ୍ଗ ପିଲାମାନେ

ଫୁଲ ତୋଳି ନିଜ ନିଜ ମୁଣିରେ ପୂରାଇଲେ । ଏଇ ପିଲାଟା ଖୁବ୍ କମ୍ ଉଚ୍ଚତାର ଓ ଦୁର୍ବଳ । ଗଛକୁ ତା'ର ହାତ ପାଇଲା ନାହିଁ । ଏତିକିବେଳେ ମାଳୀ କେଉଁଠି ଥିଲା ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲା । ଅନ୍ୟ ପିଲାମାନେ ଯିଏଯୁଆଡେ ଖସି ଚାଲିଗଲେ । ହେଲେ ଏଇ ପିଲାଟି ମାଳୀ ହାତରେ ଧରାପଡିଲା । ମାଳୀ ପିଲାଟିକୁ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପିଟିଲା । ପିଲାଟି ବିକଳରେ କହିଲା, "ମୋତେ ଏମିତି ମାରନାହିଁ । ମୋର ବାପା ନାହାନ୍ତି ।" ପିଲାର କଥା ଶୁଣି ମାଳୀ ଶାନ୍ତ ପଡିଗଲା । ପୁଣି ତେଢା କରି କହିଲା " ବାପା ନଥିଲେ କ'ଣ ହେଲା । ନିଜେ ବୁଝିବିଚାରି ଚାଲ । ନିଜ ଦାୟିତ୍ୱ ନିଜେ ବୁଝ ।"

ମାଳୀର ଏହି କଥା ପଦକରେ ପିଲାର ମନରେ ଘୋର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଲା । ସେ ସେହିଦିନ ଶପଥ କଲା – 'ଅନ୍ୟର କ୍ଷତି ହେବା ଭଳି କେବେ କୌଣସି କାମ କରିବି ନାହିଁ । ତା'ପରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ସେହି ପିଲା ନିଜକୁ ଠିକ୍ ବାଟରେ ଗଢିତୋଳିଲା । ସେ ବଡ ହୋଇ ଭାରତଛାଡ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦାନ କଲେ । ଶେଷରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ବିଧାୟକ, ସାଂସଦ, ରାଜ୍ୟର ମନ୍ତ୍ରୀ, କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ଶେଷରେ ହେଲେ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଏହି ପିଲା କିଏ ଜାଣିଛ ? ଏହି ପିଲା ବଡହୋଇ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଡାକନାମ 'ନନ୍ହେ' ଆଉ ଭଲ ନାଁ ହେଲା 'ଲାଲ୍ ବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ' । ସେ ଦେଇଥିଲେ 'ଜୟ ଜବାନ, ଜୟ କିଷାନ' ଧ୍ୱନି । ଏହା ଆଜି ଭାରତର ଜାତୀୟ ସ୍ଲୋଗାନରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି ।

ଲାଲ୍ ବାହାଦୁର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ୧୯୦୦ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ଦୁଇ ତାରିଖରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ମୋଗଲସରାଇର ଏକ କାୟସ୍ଥ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ପିତା ଥିଲେ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ସାରଦା ପ୍ରସାଦ । ମାତାଙ୍କ ନାମ ରାମଦୁଲାରୀ ଦେବୀ । ତାଙ୍କୁ ପିଲାଦିନେ ସମସ୍ତେ 'ନନ୍ହେ' ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ ।

ନନ୍ହେ ତିନିମାସର ହୋଇଥିବା ବେଳେ ବାପ ମା'ଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲେ ପ୍ରୟାଗ, ମକର ସଂକ୍ରାନ୍ତିରେ ହେଉଥିବା ଗଙ୍ଗାସାଗର ମେଳା ଦେଖିବାକୁ । ଲୋକ

ଗହଳିରେ ଠେଲା ପେଲା ଭିତରେ ସେ ମା' କୋଳରୁ ଛିଟିକି ଯାଇ ଗୋଟିଏ ଲୋକର ଟୋକେଇ ଭିତରେ ପଡିଗଲେ । ପୁଅକୁ ହରାଇ ମାତାପିତା ଦୁହେଁ ମନଦୁଃଖରେ କରି ପୋଲିସରେ ଖବର ଦେଲେ । ହେଲେ ପୁଅ ମିଳିଲା ନାହିଁ । ସେମାନେ ମନ ଦୁଃଖରେ କାଳ କାଟୁଛନ୍ତି- ହଠାତ୍ ଦିନେ ପୋଲିସ 'ନନ୍ହେ'କୁ ଧରି ତାଙ୍କ ଘରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ପୁଅକୁ ଦେଖି ବାପା ମା'ଙ୍କ ଆନନ୍ଦର ସୀମା ରହିଲା ନାହିଁ ।

ଲାଲ୍ ବାହାଦୂରଙ୍କ ପିତା ଥିଲେ ଜଣେ ସ୍କୁଲ ଶିକ୍ଷକ । ନନ୍ହେକୁ ଦେଢବର୍ଷ ହୋଇଥିବା କାଳରେ ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କର ପରଲୋକ ଘଟିଲା । ଫଳରେ ଲାଲ୍ ବାହାଦୂର ମା'ଙ୍କ ସହିତ ଅଜା ଘରକୁ ଚାଲି ଆସିଲେ । ସେ ଅଜାଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରହିଲେ । ଦୈବଯୋଗକୁ ତାଙ୍କର ଚାରିବର୍ଷ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ଅଜା ଚାଲିଗଲେ ଆରପାରିକୁ । ଚାରିବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କର ପାଠପଢା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । କାୟସ୍ଥ ବଂଶର ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ମୌଲବୀଙ୍କ ପାଖରେ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେ ମୌଲବୀଙ୍କ ପାଖରୁ ଉର୍ଦ୍ଦୁ ଓ ପାର୍ସୀ ପଢିଲେ । ସ୍କୁଲରେ ଇଂରାଜୀ ପଢିଲେ ।

୧୯୨୧ ମସିହାର କଥା । ଲାଲ୍ ବାହାଦୂର ହାଇସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲେ । ଏତିକିବେଳେ ସେ ମଦ ଦୋକାନ ଓ ବିଦେଶୀ ଲୁଗା ଦୋକାନ ଆଗରେ ପିକେଟିଂ କରି ଗିରଫ ହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ସ୍କୁଲରୁ ବାହାର କରି ଦିଆଗଲା । ସେ ମିର୍ଜାପୁର ଚାଲି ଆସି ତିଲକ ବିଦ୍ୟାଳୟରେ ପଢିଲେ । ସେଠାରୁ ମାଟ୍ରିକ ପାସ କଲେ । ତା ପରେ କାଶୀ ବିଦ୍ୟାପୀଠରେ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ନେଇ ଚାରିବର୍ଷ ପଢିଲେ । ଶେଷ ପରୀକ୍ଷାରେ ସେ ପ୍ରଥମ ଶ୍ରେଣୀରେ ପ୍ରଥମ ହୋଇ କୃତିତ୍ୱର ସହ ଉତ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ । ତାଙ୍କୁ ମିଳିଲା 'ଶାସ୍ତ୍ରୀ' ଉପାଧି । ଏହି ଦିନଠାରୁ ସେ ଲାଲ୍ ବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ହେଲେ ପରିଚିତ ।

୧୯୨୮ ମସିହାରେ ଲାଲମଣି ଦେବୀଙ୍କ ସହ ତାଙ୍କର ବିବାହ ହେଲା । ତାଙ୍କ ଘରେ ଲାଲମଣି ଦେବୀଙ୍କ ନାମ ବଦଳାଇ 'ଲଳିତା ଦେବୀ' ବୋଲି ରଖିଲେ । ଶ୍ୱଶୁର ଘରୁ ସେ ଏକ ଟଙ୍କା ସହ ଯୌତୁକ ବାବଦକୁ ଗୋଟିଏ

ଚରଖା ଓ କିଛି ଖଦୀ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେ ରହିଲେ ଆହ୍ଲାବାଦରେ । ୧୯୩୦ରେ ଲବଣ ସତ୍ୟାଗ୍ରହରେ ଯୋଗଦେଇ ଗିରଫ ହେଲେ । ୧୯୩୫ରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସଂପାଦକ ହେଲେ । ୧୯୩୭ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇ ଏହ୍ଲାବାଦ ବିଧାନସଭା ଆସନରୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ୧୯୪୨ ରେ ଲାଲ ବାହାଦୂର ଭାରତ ଛାଡ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ ଗିରଫ ହେଲେ । ୧୯୪୬ ମସିହାରେ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ଏଥର ପୁଣି ସେ ଏହ୍ଲାବାଦ ବିଧାନସଭା ଆସନରୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ଏହାପରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ସେ ରାଜ୍ୟ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ନେହେରୁ ହେଲେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ହେଲେ ରେଳ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ । ୧୯୫୬ ମସିହାରେ ଗୋଟିଏ ବିରାଟ ରେଳ ଦୁର୍ଘଟଣା ଘଟିଲା । ଏଥିପାଇଁ ସେ ନିଜକୁ ଦାୟୀ କରି ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ । ୧୯୫୭ ମସିହାରେ ସେ ପୁଣି ଥରେ ହେଲେ ପରିବହନ ମନ୍ତ୍ରୀ । ଘରୋଇ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ବଲ୍ଲଭ ପନ୍ଥଙ୍କର ବିୟୋଗ ଘଟିଲା । ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ହେଲେ କେନ୍ଦ୍ର ଘରୋଇ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ । ୧୯୬୪ ମସିହା ମଇ ମାସ ୨୭ ତାରିଖ ବୁଧବାର ଦିନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ବିୟୋଗ ଘଟିଲା । ସେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ସେ ହେଲେ ଭାରତର ଦ୍ୱିତୀୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ।

୧୯୬୫ ମସିହାରେ ଦେଶର ପଶ୍ଚିମ ସୀମାନ୍ତ କିଛି ଅଂଚଳରେ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ପାକିସ୍ତାନ ଭାରତ ଉପରେ ଆକ୍ରମଣ କଲା । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶାସ୍ତ୍ରୀଜୀ ଦୃଢ ଭାବରେ ଘୋଷଣା କଲେ "ଶକ୍ତିର ଜବାବ୍ ଶକ୍ତିରେ ଦିଆଯିବ । ଅସ୍ତ୍ରର ଜବାବ ଅସ୍ତ୍ରରେ– ହିଁ ଦିଆଯିବ ।" ସେ ଭାରତୀୟ ସେନାଙ୍କୁ ପାକିସ୍ତାନର ଲାହୋର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଠାଇ ଦେଇଥିଲେ । ଶେଷରେ ପାକିସ୍ତାନ ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ କରିବା ପାଇଁ ରାଜିହେଲା । ଋଷର ନେତା କୋସିଜିନ ଏଥିପାଇଁ ମଧ୍ୟସ୍ଥତା କଲେ । ତାସକେଣ୍ଟଠାରେ ଶାନ୍ତି–ଚୁକ୍ତି ପାଇଁ ବୈଠକ ବସିଲା । ଆଲୋଚନା ସଫଳ ହେଲା । ହେଲେ ଆମର ପ୍ରିୟ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆମ ଠାରୁ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ୧୯୬୬ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୧୧ ତାରିଖ ଦିନ ତାସକେଣ୍ଟଠାରେ ତାଙ୍କର ହୃଦକ୍ରିୟା ଅଚଳ ହୋଇଗଲା । ସେ ଅମର ଧାମକୁ ଚାଲିଗଲେ । ସେ ମରି ବି ଆଜି ଅମର ।

***

ଚଗଲା ପିଲାରୁ ସ୍ୱାମୀଜୀ

ପିଲାଟିର ଡାକ ନାଁ ବିଲେ । ବାପା ସେଦିନ ପୁଅକୁ ଡାକି ପଚାରିଲେ, "ବଡହେଲେ ତୁ କ'ଣ ହେବୁରେ ବିଲେ ?" "କଚୁଆନ ହେବି ବାବା ।" ବିଲେ ସଂଗେ ସଂଗେ ଉତ୍ତର ଦେଲା । ଓକିଲ ବିଶ୍ୱନାଥ ଦତ୍ତ, ପୁଅ ମୁହଁରୁ ଏମିତି କଥା ଶୁଣି ଆବାକ୍ ହୋଇଗଲେ । ସେ ଜଣେ ବେଶ୍ ଜଣାଶୁଣା ଲୋକ । ତାଙ୍କର ଖାତିରି କାହିଁରେ କେତେ । ଚାରିଆଡେ ନାଁ ଡାକ । ଆଉ ପୁଅ କହୁଛି କ'ଣ ନା, କଚୁଆନ୍ ହେବ । ଏକଥା ବି ସମସ୍ତେ ଶୁଣି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ବିଲେ ତାର ସାଂଗସାଥୀଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଗଢିଥାଏ । ସାଥୀ ପିଲାମାନେ ବିଲେକୁ କରିଥାଆନ୍ତି ଦଳପତି । ବିଲେର ଏପରିକଥା ଶୁଣି

ସାଥୀମାନେ ବି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ବିଲେକୁ ପଚାରିଲେ, "ତୁ ବଡହେଲେ କଚୁଆନ ମାନେ ଘୋଡାଗାଡି ଚାଳକ ହେବୁ ବୋଲି କ'ଣ କହୁଛୁ ? ବିଲେ ଚିଡିଯାଇ ଉତ୍ତର ଦେଲା, "କହିଲି ତ କ'ଣ ହେଲା ? ଆରେ ମୋର ଯାହା ଇଛା ନା ! ବାପା ଯେଉଁ ଘୋଡାଗାଡିରେ କଚେରି ଯାଉଛନ୍ତି ଦେଖିଛ, ଦେଖିଛ ତା'ର ଘୋଡା ଦି'ଟାକୁ ? ସେଇ ଘୋଡା ଦି'ଟା କେଡେ ବଳବାନ ! ଆଉ କେମିତି ଜୋରରେ ଦୌଡନ୍ତି ? ସେଇ ଘୋଡା ଦି'ଟାକୁ ଯିଏ ଚଳାଏ ତା'ର କ୍ଷମତା ଆଉ ଶକ୍ତି କ'ଣ କମ୍ ହେବା ଦରକାର ?" ଏ କଥା ଶୁଣି ବିଲେର ସାଥୀମାନେ ଚୁପ୍ ହୋଇଗଲେ । ସେମାନେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲେ ଚଳାଇବା କ୍ଷମତା କ'ଣ ସମସ୍ତଙ୍କର ଥାଏ । ବିଲେ ଆମର ଏଇ ଦଳକୁ ଯେମିତି ଠିକ୍ ଭାବରେ ଚଳାଉଛି, ସତରେ ବିଲେପରି କିଏ ହେବ ?

ବିଲେ ତା'ର ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଖେଳେ 'ରାଜା-ଚୋର ଖେଳ' । ଏହି ଖେଳଟି ଭାରି ବଢିଆ ଖେଳ । ଏଇ ଖେଳରେ ବିଲେ ହୁଏ ରାଜା । ସେ ଡକାୟତମାନଙ୍କୁ ଧରି ଆଣେ । ଚୋରି କରିଥିବା ଯୋଗୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଜେଲ ଦଣ୍ଡ ଦିଏ । ଆଉ ଡକାୟତ ସର୍ଦ୍ଦାରକୁ କହେ- "ଭଲ କାମ ନକରି ଡକାୟତ କରୁଛ ? ଦଳର ଲୋକଙ୍କୁ ଭଲ କଥା ନଶିଖାଇ ଏଇ ଖରାପ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଶିଖାଉଛ ? ତୁମର ଦୋଷ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ । ସେଇ ଅପରାଧରେ ମୁଁ ତୁମକୁ ଫାଶୀ ହୁକୁମ୍ ଦେଲି ।" ବିଲେ ଖୁବ୍ ବଳବାନ୍ । କୁସ୍ତି ବକ୍ସିଂ ସବୁ ସେ ଘରେ ଶିଖେ, ଭଲ ଗୀତ ବି ବୋଲିପାରେ । ବଡ ଧର୍ମ ପରାୟଣ । ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତର ଗପ ଶୁଣିବାକୁ ତାକୁ ଭାରି ଭଲ ଲାଗେ । ପିଲା ହେଲେ କ'ଣ ହେବ, ବଡ ବିଚାରବନ୍ତ । ସେ ସାହସୀ ଆଉ ନିର୍ଭୀକ ।

ତାଙ୍କ ସାଇ ମୁଣ୍ଡରେ ଥାଏ ଗୋଟିଏ ପୁରୁଣା ଚମ୍ପାଗଛ । ବିଲେ ସାଙ୍ଗପିଲାଙ୍କ ସହ ସେହି ଗଛରେ ଡାଳ ମାଙ୍କୁଡି ଖେଳେ । ଦୋଳି ଖେଳେ । କିଏ ଦିନେ ପ୍ରଚାର କରିଦେଲା, 'ସେଇ ଗଛରେ ଗୋଟିଏ ବ୍ରହ୍ମ ରାକ୍ଷସ ରହୁଛି । ଯିଏ ଗଛରେ ଚଢିବ ତା' ତଣ୍ଟି ଚିପି ଖାଇ ଦେବ ।' ଏକଥା ଶୁଣି ପିଲାମାନେ ଭୟରେ ସେଇ ଗଛ ପାଖକୁ ଆଉ ଗଲେନି । ହଠାତ୍ ଦିନେ ଦେଖିଲାବେଳକୁ

ବିଲେ ସେହି ଗଛରେ ଚଢି ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି ଦୋଳି ଖେଳୁଛି । ଏକଥା ଦେଖି ତା' ସାଂଗମାନେ ତା' ପାଖକୁ ଦୌଡିଗଲେ । କହିଲେ, "କିରେ ବିଲେ ! ତୋର ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସକୁ କ'ଣ ଡର ନାହିଁ ।"

ବିଲେ ହସି ହସି କହିଲା "ଧେତ୍ ବୋକା ଗୁଡାକରେ ? ଆରେ ବ୍ରହ୍ମରାକ୍ଷସ ଥିଲେ କେତେବେଳୁ ମୋ ବେକ ମୋଡି ସାରନ୍ତାଣି ନା ନାହିଁ ?" ବିଲେ ସାହାସୀ ଓ ନିର୍ଭୀକ । ସେମିତି ଭୟଛାଡି ନିର୍ଭୀକ ହେବା ପାଇଁ ସାଥୀପିଲାଙ୍କୁ ଶିଖେଇଲା । କହିଲା, 'ଭାଇମାନେ । କେହି ଭୟ କର ନାହିଁ । ଶତ୍ରୁକୁ ରଗେଇ ଠିଆ କରେଇଦିଅ । ଦେଖିବ କେଡେ ମଜା ଲାଗିବ, ବିଲେ ପିଲାଦିନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ପାଉଥିଲା । ଗରିବ ଦୁଃଖୀ ଲୋକ ଦେଖିଲେ ପାଖରେ ଯାହାଥାଏ ଦେଇଦିଏ । ଜାତିଭେଦ ମାନେନା । ଦିନେ ତାଙ୍କ ଘରେ ନୀଚଜାତିର ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଥିବା ହୁକାରୁ ଗୋଟିଏ ଟାଣୁଛି, ଏତିକିବେଳେ ବାପା ଆସି ପହଞ୍ଚିଗଲେ । କହିଲେ, 'କ'ଣ କରୁଛୁ ବାବା । ? ବିଲେ କହିଲା, "ବାବା ! ମୁଁ ଦେଖୁଛି, ମୋ ଜାତିଟା ଚାଲି ଯାଉଛି ନା ନାହିଁ ?" ଏ ଘଟଣା ଦେଖି ବାବା ସେଠାରୁ ଚୁପ ହୋଇ ଚାଲିଗଲେ । ବିଲେ ବଡ ହେଲେ । ଜଗତ୍ ବିଖ୍ୟାତ ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଭାବରେ ହେଲେ ପରିଚିତ ।

କୋଲକାତା ସହରର ସିମିଳିପଲ୍ଲୀରେ ୧୮୬୩ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ୧୨ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ । ମାତା ଭୁବନେଶ୍ୱରୀ ଦେବୀ ବଡ ଧାର୍ମିକ ଓ ଭକ୍ତପରାୟଣା ମହିଳା । ବିଲେର ପୂରାନାମ ନରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦତ୍ତ । ନରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଷୋହଳ ବର୍ଷରେ ମାଟ୍ରିକ ପାସ୍ କରି ସ୍କଟିସ୍ ଚର୍ଚ୍ଚ କଲେଜରେ ବି.ଏ ପଢିଲେ । ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଏହି ସମୟରେ ସେ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ମହାପୁରୁଷ ରାମକୃଷ୍ଣ ପରମହଂସଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ ହେଲେ । ଗୃହ ସଂସାରରେ ମନ ନବଳାଇ ପରିବ୍ରାଜକ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ହୋଇଗଲେ । ଭାରତ ସାରା ବୁଲିଲେ ଧର୍ମ, ଶାନ୍ତି ବାଟରେ ଚାଲିବା ପାଇଁ ଲୋକଙ୍କୁ ବୁଝାଇଲେ । ସଂଯମୀ, ଶାନ୍ତ, ସରଳ ଓ ବଳବାନ ହେବା ପାଇଁ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ କହିଲେ । ତାଙ୍କ କଥା ଓ ବାଣୀ ଲୋକ ସହଜରେ ମାନିନେଲେ । ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ଦେଖି ତାଙ୍କୁ କିଏ ବିବିଦିଷାନନ୍ଦ

ତ କିଏ ସଚ୍ଚିଦାନନ୍ଦ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କଲେ । ହେଲେ ଖେତୁରୀର ମହାରାଜା ତାଙ୍କୁ 'ବିବେକାନନ୍ଦ' ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ ।

ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ନାମରେ ସେ ହେଲେ ପରିଚିତ । ଏହି ନାଁ ଟି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିଲା । ସ୍ୱାମୀଜୀ ଆମେରିକା, ଫ୍ରାନ୍ସ ଓ ଇଂଲଣ୍ଡ ଆଦି ଦେଶ ଭ୍ରମଣ କଲେ । ବେଦାନ୍ତର ସାରବାଣୀ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶୁଣାଇଲେ । ତାଙ୍କ ଭାଷଣ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଖୁସିହେଲେ । ଆମେରିକାର ଚିକାଗୋ ଠାରେ ଧର୍ମସଭା ବସିଲା । ସେହି ସଭାରେ ପାଞ୍ଚ ସାତ ହଜାର ଲୋକ ଯୋଗ ଦେଲେ । ସ୍ୱାମୀଜୀ ଏହି ସଭାରେ ଯୋଗ ଦେଲେ । ସେ ତାଙ୍କ ଭାଷଣ ଆରମ୍ଭରେ 'ଆମେରିକାବାସୀ ଭଉଣୀ ଓ ଭାଇମାନେ' ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କଲେ । ତାଙ୍କର ଏପରି ସମ୍ବୋଧନ ଶୁଣି ଲୋକେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କୁ ଅଭିନନ୍ଦନ ଜଣାଇ ଦୁଇ ମିନିଟ୍ କାଳ ତାଳି ମାଡ କଲେ । ସ୍ୱାମୀଜୀ ବହୁ ସମୟ ଧରି ଭାଷଣ ଦେଲେ ତାଙ୍କ ସୁଲଳିତ ଭାଷଣ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଗଲେ । ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ପୃଥିବୀ ବିଖ୍ୟାତ ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କର ଅନେକ ଶିଷ୍ୟ ହେଲେ ବାହାର ଦେଶରେ । ହେଲେ ସେ ବେଶୀଦିନ ରହିପାରିଲେ ନାହିଁ । ୧୯୦୨ ମସିହା ଜୁଲାଇ ୪ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନକୁ ଆମେ ଦେଶର 'ଜାତୀୟ ଯୁବ ଦିବସ' ଭାବରେ ପାଳନ କରିଥାଉ । ସେ ଅମର, ଚିର ଅମର ।

*****

ଭାରତର ବୁଲବୁଲ

ଛୋଟ ଝିଅଟିଏ । ନାଁ ତାର ସରୋଜିନୀ । ମନଦେଇ ପାଠ ପଢେ । ବାପା ଅଘୋରନାଥ ଚଟ୍ଟୋପାଧ୍ୟାୟ-ଜଣେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ଦାର୍ଶନିକ । ମା ବରଦା ଦେବୀ ଜଣେ ଶିକ୍ଷିତା ଧର୍ମପ୍ରାଣା ମହିଳା । ବାପା ଝିଅକୁ ନିଜେ ପଢାନ୍ତି । ଦିନେ ସେ ଝିଅକୁ ଅଙ୍କ କଷି ଆଣିବାକୁ କହିଲେ । ହେଲେ ସେଦିନ ସରୋଜିନୀଙ୍କୁ ଅଙ୍କ କଷିବାକୁ କାହିଁକି ଭଲ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ସେ ଅଙ୍କ ଖାତାରେ ବସି ଇଆଡୁ ସିଆଡୁ କେତେ କଣ ଲେଖି ପକାଇଲା । ବାପା ଅଙ୍କ ଖାତା ଦେଖିବାକୁ ମାଗିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ- ଝିଅ ଅଙ୍କ କରିବା ବଦଳରେ ଖାତରେ କବିତା ଲେଖିଛି । ବାପା ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ପଚାରିଲେ 'ଆରେ ମା ! ତୁ ଏ ସବୁ କାହାର କବିତା ଖାତାରୁ ଟିପୁଛୁ ?"

ମଥା ତଳକୁ କରି ସରୋଜିନୀ କହିଲା, "ବାବା ! ଏ ସବୁ ମୋ କବିତା । ମୁଁ ଅନ୍ୟ କାହା କ୍ୱବିତା କାହିଁକି ମୋ ଖାତାରେ ଟିପିବି ?" ଝିଅ କଥା ଶୁଣି ବାପା ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ଝିଅକୁ ପ୍ରେରଣା ଦେଇ କହିଲେ, ଖୁବ୍ ଭଲ କବିତା ତୁ ଲେଖୁଛୁ । ଯାଆ ମା' ଆହୁରି କବିତା ଲେଖେ" । ବାପାଙ୍କ ଠାରୁ ପ୍ରେରଣା ପାଇ ଝିଅର କବିତା ଲେଖାରେ ଉତ୍ସାହ ବଢିଗଲା । ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ସେ ଅନେକ କବିତା ଲେଖି ପକାଇଲା । ପାଠ ପଢାରେ ବି ମନଦେଇ ସ୍କୁଲରେ ଖୁବ୍ ଭଲ କଲା । ବାର ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ମାଟ୍ରିକ ପାସ୍ କଲା । ଝିଅଟିର ନାଁ ସରୋଜିନୀ ।

ହେଲେ କ'ଣ ହେବ । ଝିଅଟା ଟିକିଏ ରୋଗିଣା । ହଠାତ୍ ରୋଗରେ ପଡିଗଲା । ବାପା ଡାକ୍ତର ଡାକିଲେ । ଡାକ୍ତର ସରୋଜିନୀକୁ ପରୀକ୍ଷା କରି କହିଲେ, "କିଛିଦିନ ପାଇଁ ଝିଅ ପାଠପଢା ଓ ଲେଖାଲେଖି ବନ୍ଦ କରି ଦେଉ । ତାପରେ ତା ଦେହ ଭଲ ହୋଇଯିବ ।" ଝିଅଟି ଚାରି ପାଞ୍ଚଦିନ ଗୁମ୍ ହୋଇ ବସିରହିଲା । ତାର ଦୁଇଦିନ ପରେ ସେ ତେରଶହ ଧାଡିର ଏକ ଇଂରାଜୀ କବିତା ଲେଖି ବାପାଙ୍କୁ ଆଣି ଦେଖାଇଲା । ପୁଣି ତାର ଏକ ସପ୍ତାହ ପରେ ସେ ଲେଖିଦେଲା ଦୁଇ ହଜାର ଧାଡିର ଏକ ଇଂରାଜୀ ନାଟକ । ଏହିପରି ଲେଖାଲେଖି କରିବାରୁ ଝିଅର ଦେହ ଆହୁରି ଭାଙ୍ଗିପଡିଲା ।

ବାପା ଅଘୋରନାଥ ବାବୁ ଝିଅକୁ ଗୋଟିଏ ଘରେ ପୂରେଇ କବାଟ କିଳିଦେଇ ରଖିଲେ । କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ଦେଲେ ନାହିଁ । ଖାତା, କାଗଜ, କଲମ ସେଇ ଘରେ ରଖିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେଇ ଘରେ ଥାଏ କିଛି ବହି । ସରୋଜିନୀ ସେହି ସବୁ ବହି ବସି ପଢିବାରେ ଲାଗିଲା ।

ଏମିତି ଆଗରୁ ଆଉଥରେ ଅଘୋରନାଥ ବାବୁ ଝିଅ ସରୋଜିନୀକୁ ଗୋଟିଏ ଘରେ ପୂରେଇ କବାଟ କିଳି କିଛି ସମୟ ରଖିଥିଲେ । ସେତେବେଳେ ସରୋଜିନୀର ବୟସ ନ'ବର୍ଷ । ସରୋଜିନୀ ପରିବାରର ସମସ୍ତେ ଘରେ ଇଂରାଜୀରେ କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୁଅନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ସରୋଜିନୀ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଏଇଥିପାଇଁ ବାପା ତାକୁ କବାଟ କିଳି

ରଖିଦେଇଥିଲେ । ଯାହାହେଉ ସେହିଦନ ଠାରୁ ସରୋଜିନୀ ଶୁଦ୍ଧ ଭାବରେ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିପାରିଲା ।

ଏଇ ସରୋଜିନୀ ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ଝିଅ ନୁହେଁ । ବୟସ ବଢ଼ିବା ପରେ ବି ସେ ସାଧାରଣ ନାରୀ ଭାବରେ ଜଣାଶୁଣା ନଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର କବୀ, ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ, ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ପ୍ରଥମ ମହିଳା ରାଜ୍ୟପାଳ । ତାଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ପଟ୍ଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ସରୋଜିନୀ ୧୮୭୯ ମସିହା ଫେବୃୟାରୀ ତେର ତାରିଖ ଦିନ ହାଇଦ୍ରାବାଦ ସହରରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ବାରବର୍ଷ ବୟସରେ ମାଟ୍ରିକ ପାସ୍ କରିବା ପରେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷା ପାଇଁ ଲଣ୍ଡନ ଯାଇଥିଲେ । ଉଣେଇଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ ତାଙ୍କର ବାହାଘର ହେଲା ଗୋବିନ୍ଦ ରାଜୁଲୁ ନାଇଡୁ ନାମକ ଜଣେ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ସହ । ଫଳରେ ସେ ସରୋଜିନୀ ନାଇଡୁ ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲେ ।

ସରୋଜିନୀ ନାଇଡୁ ଥିଲେ ଜଣେ ସୁନ୍ଦର କବୀ । ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ସେ ରାଶି ରାଶି କବିତା ଲେଖିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ସବୁ କବିତା ସାରା ବିଶ୍ୱରେ ଚହଳ ପକାଇପାରିଛି । ତେଣୁ ତାଂକୁ କୁହାଯାଏ ଭାରତର 'ନାଇଟିଙ୍ଗ୍‌ଲ ବା ଭାରତର ବୁଲ୍ ବୁଲ' । ସେ ପ୍ରଥମେ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦାନ କରି ୧୯୨୫ରେ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ହେଲେ । ୧୯୪୨ ମସିହା ଭାରତ ଛାଡ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ ପୁନାର ଆଗା ଖାଁ ପାଲେସରେ ବା ଓ ବାପୁଙ୍କ ସହ ଜେଲରେ ରହିଲେ । ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ସେ ହେଲେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ରାଜ୍ୟପାଳ । ପ୍ରଥମ ମହିଳା ରାଜ୍ୟପାଳ । ହିନ୍ଦୁ-ମୁସଲମାନ ସଂସ୍କୃତିର ସେ ଥିଲେ ସଂପର୍କର ସେତୁ । ମହିଳାଙ୍କ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ଅନେକ କାମ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ଆଉ ନାହାନ୍ତି । ୧୯୪୯ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ୨ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ପରଲୋକ ହୋଇଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ପରି ନାରୀନେତ୍ରୀ ଦେଖିବାକୁ ବିରଳ ।

*** *** ***

ବିଜୟୀ ବାଳକ

ପ୍ରାୟ ଦେଢଶହ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ସେତେବେଳେ କଟକ ସରକାରୀ ଜିଲ୍ଲା ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥିଲେ ଜଣେ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ । ସ୍କୁଲରେ ଓଡ଼ିଆ ପିଲାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ବହୁତ କମ୍ । ବେଶୀ ଥିଲେ ଅଣଓଡ଼ିଆ ବଙ୍ଗାଳି ପିଲା । ବଙ୍ଗାଳି ପିଲାମାନେ ଇଂରାଜୀ ଷ୍ଟାଇଲ୍‌ର ପେଣ୍ଟ କୁରୁତା ପିନ୍ଧି ସ୍କୁଲକୁ ଆସୁଥିଲେ । ଏଇ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକଟି ଆସିଥିଲେ ନିପଟ ମଫସଲ ଗାଁରୁ । ସେ ପିନ୍ଧୁଥିଲେ ଗାଁର ହାତବୁଣା ଲୁଗା ଆଉ 'ମିରିଯାଇ' । ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଲମ୍ବଚୁଟି । ତାଙ୍କ ଲମ୍ବଚୁଟି ଦେଖି ବଙ୍ଗାଳି ପିଲାଏ ତାଙ୍କୁ ପରିହାସ କରୁଥିଲେ । ହେଲେ ଏଇ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ଥିଲେ ନିର୍ଭୀକ । ସେ କାହାର ଥଟ୍ଟା ପରିହାସକୁ ଖାତିରି କରୁନଥିଲେ ।

ଥରେ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳି ପିଲା ତାଙ୍କ ଚୁଟିକୁ କ୍ଲାସରେ କତୁରିରେ କାଟିଦେଲା । ବଙ୍ଗାଳି ପିଲାର ଏପରି ବ୍ୟବହାରରେ ସେ ଟିକିଏ ବି ଭାଙ୍ଗି ପଡିନଥିଲେ ।

ଏହି ସମୟରେ ଜଣେ ବଙ୍ଗାଳି ଯୁବକ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍ସ ପାସ୍‌କରି ସେହି ସ୍କୁଲର ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ହୋଇ ଆସିଲେ । ସେ ଇଂରାଜୀ ପଢାଇଲେ । ଦିନେ ସେ ଇଂରାଜୀ ପଢାଉଥିବାବେଳେ ଗୋଟିଏ ଇଂରାଜୀ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥକୁ ଭୁଲ ଭାବରେ କହିଲେ । ଏହି ନିର୍ଭୀକ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ଆସନରୁ ଉଠି ଏହା ଭୁଲ୍ ବୋଲି କହି ପକାଇଲେ । ଓଡ଼ିଆ ବାଳକର ଏପରି ପ୍ରତିବାଦ, ବଙ୍ଗାଳି ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଭାରି ବାଧିଲା । ସେ ବାଳକର ନାମ ସ୍କୁଲରୁ କାଟି ଦେଲେ । ସ୍କୁଲରୁ ବହିଷ୍କାର ଆଦେଶ ଦେଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କାରଣ ଦର୍ଶାଇଲେ ଯେ, ଏହି ବାଳକ ସ୍ୱାଧୀନପ୍ରିୟ ଓ ଅବାଧ । କେତେଜଣ ଓଡ଼ିଆ ପିଲା ସେହି ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ପାଖକୁ ଆସି କହିଲେ, "ତୁମେ ଯାଇ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ କ୍ଷମା ମାଗ ।" ହେଲେ ଏହି ଓଡ଼ିଆ ବାଳକଙ୍କର ବିବେକ ତାଙ୍କୁ ବାଧାଦେଲା । ସେ ଥିଲେ ଭାରି ଆତ୍ମଅଭିମାନୀ । ଭୁଲ ନଥାଇ କ୍ଷମା ମାଗିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ନାହିଁ ବୋଲି ସେ ସେହି ପିଲାମାନଙ୍କୁ କହିଲେ ।

ତହିଁ ପରିଦିନ ସକାଳ ହେଲା । ସେହି ନିର୍ଭୀକ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ କଲେକ୍ଟରଙ୍କ କୋଠିରେ । କଲେକ୍ଟର ଥିଲେ ମିଃ. ହଲି ନାମରେ ଜଣେ ଉଚ୍ଚ ଗୋରା ଅଫିସର । ଆଇ.ସି.ଏସ୍. ଅଫିସର । ସେହି ସ୍କୁଲ କଥା ସେ ବୁଝାବୁଝି କରୁଥିଲେ । ବାଳକଟି ଯାଇ କୋଠିର ପିଣ୍ଡାତଳେ ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ । ସାହେବ ଆସିଲେ ଦେଖା କରିବେ ବୋଲି ଅପେକ୍ଷା କଲେ । କିଛି ସମୟ ପରେ ସାହେବ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସାହେବ ଓଡ଼ିଆର ପିଲାଟିକୁ ପଚାରିଲେ, ତୁମେ କାହିଁକି ଆସିଛ । କ'ଣ ଚାହଁ ? ନିର୍ଭୀକ ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ଗତଦିନ ସ୍କୁଲରେ ଘଟିଥିବା ସବୁକଥା ଗୋଟି ଗୋଟି କରି କହିଚାଲିଲେ । ତା' ସହିତ ପାଠ୍ୟ ପୁସ୍ତକର ସେହି ଅଂଶଟିକୁ ସାହେବଙ୍କୁ ଦେଖାଇଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସେହି ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ କ'ଣ କହିଥିଲେ ଆଉ ସେହି ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥକୁ କେମିତି ବୁଝନ୍ତି ସେ କଥା ବି କହିଲେ । ପିଲାଟିର ଏପରି ନିର୍ଭୀକ ଭାବ ଦେଖି ସାହେବ ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ପଚାରିଲେ,

"ତୁମେ ଓଡ଼ିଆ ନା ବଙ୍ଗାଳି ? ତୁମର ଜାତି କଣ ?" ନିର୍ଭୀକ ବାଳକ ନିଜକୁ ଗର୍ବର ସହ 'ଓଡ଼ିଆ' ବୋଲି ପରିଚୟ ଦେଲେ ।

ସାହେବ ସବୁ ଶୁଣି ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସଟିଏ ଛାଡିଲେ । ବାଳକକୁ ବିଦାୟ ଦେବାବେଳେ କହିଲେ, "ଆସନ୍ତା କାଲି ଦିନ ଏଗାରଟାବେଳେ ତୁମେ ସ୍କୁଲରେ ମୋତେ ଦେଖା କରିବ ।" ପରଦିନ ସକାଳ ହେଲା । ବାଳକ ଦଶଟାରୁ ଯାଇ ସ୍କୁଲ ଫାଟକ ମୁହଁରେ ଅପେକ୍ଷା କରି ରହିଲେ । ଠିକ୍ ସମୟରେ ସାହେବ ସ୍କୁଲରେ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେ ସ୍କୁଲରେ ପଶିବାବେଳେ ବାଳକ ଜଣକ ତାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ନୁଆଇଁ ପ୍ରଣାମ ଜଣାଇଲେ । ସାହେବ କିଛି ସମୟ ସ୍କୁଲରେ ରହି ଚାଲି ଆସିଲେ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ସେହି ପିଲାକୁ ଡକାଇ ପଠାଇଲେ । ସେ ଯାଇ ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ପ୍ରଧାନ ଶିକ୍ଷକ କହିଲେ, "ମୁଁ ତୁମକୁ କ୍ଷମା କରିଦେଇଛି । ତୁମକୁ ପୁଣି ସ୍କୁଲରେ ପଢିବା ପାଇଁ ଅନୁମତି ଦେଲି । ଏବେ ତୁମେ କ୍ଲାସକୁ ଆସି ପଢାପଢି କର ।"

ସେହି ଦିନଠାରୁ ବଙ୍ଗାଳି ପିଲା ଓ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ବ୍ୟବହାର ଏହି ଓଡ଼ିଆ ପିଲାପ୍ରତି ବଦଳିଗଲା । ମନେ ମନେ ବଙ୍ଗାଳି ପିଲାମାନେ ଏହି ଓଡ଼ିଆ ନିର୍ଭୀକ ବାଳକକୁ ଭୟ କଲେ । ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ସମ୍ମାନ ବି ଦେଖାଇଲେ । ଅନ୍ୟାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢି ଏହି ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ବିଜୟୀ ହେଲେ । ଏହା ଥିଲା ତାଙ୍କ ଜୀବନର ପ୍ରଥମ ବିଜୟ । ସେ ଜୀବନରେ କେବେ କାହାର ଗୋଡାଣିଆ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି କି କାହାକୁ ଖୋସାମତ କରିନାହାନ୍ତି । ଅନ୍ୟାୟ କାମ କରି କାହାପାଖରେ ମୁଣ୍ଡ ବି ନୁଆଇଁ ନାହାନ୍ତି । ସେ ଜୀବନରେ ସବୁ କାମରେ ଆଗେଇ ଯାଉଥିଲେ । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହୁଁ ନଥିଲେ ।

୧୮୬୪ ମସିହାରେ ଏହି ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ଏଣ୍ଟ୍ରାନ୍ସ (ମାଟ୍ରିକ) ପାସକଲେ । ବାଲେଶ୍ୱର ସହରର କିଛିଦିନ ଚାକିରି କରି ଚାଲିଲେ କଲିକତାକୁ । ସେଠାରେ କଲେଜରେ ପଢି ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ହେବା ପାଇଁ । ତାଙ୍କ ବାପାଙ୍କର ଇଚ୍ଛା ନଥିଲା ଅଧିକ ପଢେଇବା ପାଇଁ । ତାଙ୍କ ବାପା ଚାହୁଁଥିଲେ ପୁଅ ମାଟ୍ରିକ ପାସକରି କିରାଣୀ ଚାକରି କଲେ ଭଲ । ହେଲେ ସେହି ବାଳକ ଚାହୁଁଥିଲେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶା ଓ ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ନାଁ ରଖିବାକୁ ।

ସେ କଲିକତାରେ ପଢିବାବେଳେ ତାଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଷାପତ୍ର ଥିଲା ସଂସ୍କୃତ । ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ନିଜ ମାତୃଭାଷାରେ ଲେଖିବା ପାଇଁ ସେତେବେଳେ ନିୟମ ଥିଲା । ହେଲେ ଯାହାର ମାତୃଭାଷା ଓଡ଼ିଆ ସେହି ପିଲାମାନେ ସଂସ୍କୃତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଆରେ ନଲେଖି ବଙ୍ଗଳା ଭାଷାରେ ଲେଖିବେ ବୋଲି ଆଦେଶ ଥିଲା । କାରଣ ପରୀକ୍ଷକ ଓଡ଼ିଆ ଜାଣି ନଥିଲେ । ଏହି ଓଡ଼ିଆ ନିର୍ଭୀକ ଛାତ୍ର ଏହି ନିୟମର ଘୋର ବିରୋଧ କଲେ । ସେଥିପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ବି କଲେ । ଶେଷରେ ତାଙ୍କର ଦାବି ପୂରଣ ହେଲା । ଏହା ଏକ ପ୍ରକାର ଭାଷା ଆନ୍ଦୋଳନ ଥିଲା । ଏହା ହେଲା ତାଙ୍କର ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଜୟ । ଏମିତି ଭାବରେ ସେ ସବୁ କାମରେ ବିଜୟୀ ହେଉଥିଲେ ।

ଏହି ଓଡ଼ିଆ ବାଳକ ବଡ ହେଲେ । ସେ ହେଲେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ନିର୍ମାତା । ତାଙ୍କ ନାଁ ଉତ୍କଳଗୌରବ ମଧୁସୂଦନ ଦାସ । ସେ ମଧୁବାବୁ ନାଁରେ ପରିଚିତ । ମଧୁବାବୁ ୧୮୪୮ ମସିହା ଏପ୍ରିଲ ୨୮ ତାରିଖରେ କଟକ ଜିଲ୍ଲା ସତ୍ୟଭାମାପୁର ଗାଁରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଥିଲେ ପ୍ରଥମ କରି ବି.ଏ., ଏମ୍.ଏ ଓ ବି.ଏଲ. ପାସ କରିଥିବା ଓଡ଼ିଆ । ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ମନ୍ତ୍ରୀ । ଆଉ ପ୍ରଥମ କରି ମନ୍ତ୍ରୀପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଥିବା ଭାରତୀୟ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଉତ୍କଳ ପ୍ରଦେଶ ଗଠନ ତାଙ୍କ ପରିଶ୍ରମର ଫଳ । ଓଡ଼ିଆ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ହେବା ଆଗରୁ ସେ ଆଖିବୁଜି ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୩୪ ମସିହା ଫେବୃଆରି ଚାରି ତାରିଖରେ କଟକ ନଗରୀରେ ତାଙ୍କର ପରଲୋକ ହୋଇଗଲା । ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଓଡ଼ିଆ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁରେ ଗଭୀର ଶୋକ ଜଣାଇଲେ ।

ମଧୁବାବୁ ଥିଲେ ଉତ୍କଳ ମାତାର ଯୋଗ୍ୟତମ ପୁତ୍ର । ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ । ସେ ଥିଲେ ସାହସୀ, ନିର୍ଭୀକ, ଚତୁର, ବୁଦ୍ଧିମାନ, ସଚ୍ଚୋଟ, ଜ୍ଞାନୀ ଓ ପଣ୍ଡିତ ମଣିଷ । ତାଙ୍କ ପରି କିଏ ହେବ ? ଏମିତିଆ ପୁଅ ଏଯାଏ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇନାହାନ୍ତି ।

***

ଦୋଷ ମାନିଥିବା ପିଲାଟି

ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ଏହ୍ଲାବାଦ ସହର । ଏଇଠି ଥିଲେ ଜଣେ ନାମଜାଦା ଓକିଲ । ଯେମିତି ଜ୍ଞାନୀ ସେମିତି ଗୁଣୀ । ଧନ ସମ୍ପତ୍ତିରେ ଊଣା ନାହିଁ । ପଣ୍ଡିତ ହିସାବରେ ତାଙ୍କର ବି ଖୁବ୍ ନାଁ ଥିଲା । ଓକିଲଙ୍କର ଥିଲା ଗୋଟିଏ ପୁଅ । ପୁଅଟି ଥିଲା ଓକିଲଙ୍କର ପ୍ରଥମ ସନ୍ତାନ । ଖୁବ୍ ଅଲିଅଳରେ ବଢ଼ିଥିଲା ପିଲାଟି । ମହା ମଉଜରେ ତାର ଦିନ ବିତୁଥିଲା । ବାପା ପୁଅ ପାଇଁ ବିଦେଶୀ ତିନିଚକିଆ ସାଇକେଲ ଆଉ ଆରବୀ ଘୋଡାଟିଏ ଖଞ୍ଜି ଦେଇଥିଲେ ।

ପିଲାଟିକୁ ଆସି ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ବୟସ ହେଲା । ବାପା ଘରକୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପଣ୍ଡିତଙ୍କୁ ଡାକି ଆଣିଲେ । ପଣ୍ଡିତେ ପୁଅକୁ ହିନ୍ଦୀ, ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷା ଦେଲେ । ତାପରେ

ପୁଅର ନାଁ ନେଇ ଲେଖେଇ ଦେଲେ ଏହ୍ଲାବାଦର ସେଣ୍ଟମେରୀ କନ୍‌ଭେଣ୍ଟ ସ୍କୁଲରେ । ପୁଅ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଭଲ କରିବ ବୋଲି ବାପା ଜଣେ ଇଂରାଜୀ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଘରକୁ ଆଣିଲେ । ସେହି ଇଂରେଜୀ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନାଁ ଥିଲା ଫର୍ଡିନାଣ୍ଡ ବ୍ରୁକସ । ପିଲାଟି ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ଇଂରାଜୀ ଭାଷାରେ ଧୁରନ୍ଧର ହୋଇଗଲା । 'ଆଲିସ୍ ଇନ ଦ ଓ୍ୱାଣ୍ଡର ଲ୍ୟାଣ୍ଡ', 'ପ୍ରିଜନର ଅଫ୍ ଜେଣ୍ଡା' ଓ ଥ୍ରୀମେନ୍ ଇନ୍‌ଦ ବୋଟ' ଆଦି ଇଂରାଜୀ ଗପବହି ପିଲାଟି ଅଳ୍ପଦିନ ଭିତରେ ପଢ଼ି ଶେଷ କରିଦେଲା । ପାଠପଢ଼ା ବ୍ୟତୀତ ପିଲାଟି ସନ୍ତରଣ, ଘୋଡ଼ା ଚଢ଼ା, କ୍ରିକେଟ ଓ ଟେନିସ୍ ଖେଳିବାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲପାଉଥିଲା ।

ପିଲାଟିର ବାପା ଥିଲେ ଖୁବ୍ ସାହସୀ, ଚତୁର, ବଳବାନ୍ ଓ ନିର୍ଭୀକ । ସେ ବାପାଙ୍କର ଏହି ଗୁଣ ଦେଖି ବଡ ହେଲେ ବାପାଙ୍କ ପରି ହେବ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା ।

ହେଲେ ତାର ବାପା ଥିଲେ ଭୀଷଣ ରାଗୀ । ଟିକିଏ ଟିକିଏ କଥାରେ ହଠାତ୍ ରାଗି ଯାଉଥିଲେ । ବାପାଙ୍କର ଏହି ଗୁଣଟି ତାକୁ ଆଦୌ ଭଲ ଲାଗୁନଥିଲା । ହେଲେ ପିଲାଟି ବାପାଙ୍କୁ ଭରସିକରି କେବେ କିଛି କହିପାରୁ ନଥିଲା । ନିଜ ମନକଥା କେବଳ ସେ ମା'ଙ୍କ ଆଗରେ ଖୋଲି କରି କହୁଥିଲା ।

ପିଲାଟିର ବୟସ ସେତେବେଳକୁ ଛଅ ସାତବର୍ଷ ହେବ । ଆଜିକି ଠିକ୍ ଏକଶହ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ପିଲାଟି ଦିନେ ହଠାତ୍ ବାପାଙ୍କ ଅଫିସରୁମ ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ଦେଖିଲା ବାପାଙ୍କର ଟେବୁଲ ଉପରେ ଥୁଆ ହୋଇଛି ଦୁଇଟି ସୁନ୍ଦରିଆ କଲମ । ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ନେବା ପାଇଁ ତା ମନରେ ଲୋଭଜାତ ହେଲା । ସେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା, "ବାପା ତ କେବେ ଏକାଥରକେ ଦୁଇଟିଯାକ କଲମରେ ଲେଖୁନଥିବେ ! ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ନେଇଗଲେ କ୍ଷତି କ'ଣ ?" ଏଇକଥା ଭାବି ସେ ବାପାଙ୍କ ଟେବୁଲରୁ କଲମଟିଏ ନେଇ ଆସିଲା । କିଛି ସମୟ ପରେ ବାପା ଆସି କଲମ ଖୋଜିଲେ । ବହୁତ ଖୋଜା ଖୋଜି ପରେ ବି କଲମଟି ମିଳିଲା ନାହିଁ । କଲମ ନ ମିଳିବାରୁ ବାପା ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ରାଗିଗଲେ ।

ବାପାତ ଭୀଷଣ ରାଗୀ, ଏକଥା ପିଲାଟି ଭଲକରି ଜାଣିଥିଲା । ଏବେ ବାପା କଲମ ଖୋଜି ଆହୁରି ଭୀଷଣ ଜୋରରେ ରାଗିଗଲେଣି ଦେଖି ପିଲାଟି

ବରଡା ପତ୍ର ପରି ଥରିବାରେ ଲାଗିଲା । ହେଲେ କଲମଟି ନେଇଛି ବୋଲି ସେ କାହାକୁ କହୁନଥାଏ । ବହୁତ ଖୋଜା ଖୋଜି ପରେ କଲମଟି ତା ପାଖରୁ ହିଁ ବାହାରିଲା । ବାପା କି ଛାଡିବାର ଲୋକ । ସେ ରାଗରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପୁଅକୁ ପିଟିଲେ । ପିଲାଟି ମାଡଖାଇ ଦୌଡି ଦୌଡି ଆସି ମାଙ୍କ ପଣତ ତଳେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲା । ତଥାପି ବାପା ତାକୁ ଛାଡିଲେ ନାହିଁ । ମାରିମାରି ପୁଅକୁ ଖଣ୍ଡିଆ ଖାବରା କରିଦେଲେ । ପିଲାଟି ଏତେ ମାଡ ଖାଇଲା ଯେ ତା' ଦେହଯାକ ନୋଳା ଫାଟିଗଲା । ଦେହ ହାତ ଭୀଷଣ ଦରଜ ହୋଇଗଲା । ତା ଦେହରେ ନାନା ପ୍ରକାର ମଲମ ମାଲିସ କରାଗଲା । ଯାହାହେଉ କେତେଦିନ ପରେ ପିଲାଟିର ଦେହ ହାତର ଦରଜ ଉପଶମ ହୋଇଗଲା । କ୍ଷତ ଶୁଖିଗଲା । ସେ ପୂରାପୂରି ଭଲ ହୋଇଗଲା । ଭଲ ହୋଇଯିବା ପରେ ସେ ମନେ ମନେ ଭାବିଲା, "ଦୋଷ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ପାଇଲି । ଏଥିରେ ଦୁଃଖ କରିବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ । ହେଲେ ଦୋଷ ତୁଳନାରେ ଦଣ୍ଡର ପରିମାଣ ଟିକିଏ ଅଧିକ ହୋଇଗଲା ।" ଜୀବନରେ ଆଉ କେବେ ଏମିତି ଭୁଲ ନକରିବା ପାଇଁ ପିଲାଟି ମନେ ମନେ ଶପଥ ନେଲା ।

ଏହି ପିଲାକୁ ଦଶବର୍ଷ ବୟସ ହେବାପରେ ତାର ଆଉ ଦୁଇଟି ଭଉଣୀ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲେ । ଏହି ପିଲା ଦିନେ ବଡ ହେଲେ । ବିଦେଶକୁ ଯାଇ ବହୁତ ପାଠ ପଢିଲେ । ଦେଶକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ଚାକିରି କରିବାକୁ ମନବଳାଇଲେ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଆମ ଦେଶକୁ ଇଂରେଜମାନେ ଶାସନ କରୁଥିଲେ । ଦେଶରୁ ଇଂରେଜମାନଙ୍କୁ ହଟାଇବା ପାଇଁ ସେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଲେ । ବାପୁଙ୍କ ସହ ମିଶି ଆନ୍ଦୋଳନ କଲେ । ତାଙ୍କ ପିତା, ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନେ ବି ଏହି ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ସହ ଜଡିତ ହୋଇ ପଡିଲେ । ସେ ବାରମ୍ବାର ଜେଲ ଗଲେ । ସେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦାନ କରି ସମୁଦାୟ ୩୨୬୨ ଦିନ ଜେଲ ଭୋଗିଥିଲେ । ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ସେ ହେଲେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ । ସେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାବେଳେ ଦିନକୁ ମାତ୍ର ଚାରିଘଣ୍ଟା ବିଶ୍ରାମ ନେଉଥିଲେ । ବାକିସବୁ ସମୟରେ ଦେଶର ଉନ୍ନତି କଥା ଚିନ୍ତା କରୁଥିଲେ । ସେ ଦୀର୍ଘ ସତର ବର୍ଷକାଳ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ

ଥିଲେ । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ପଣ୍ଡିତ ଜବାହାରଲାଲ ନେହେରୁ । ସେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କୁ 'ଚାଚା ନେହେରୁ' ବୋଲି ଡାକୁଥିଲେ ।

ପଣ୍ଡିତ ଜବାହାରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କର ବାପାଙ୍କ ନାଁ ପଣ୍ଡିତ ମୋତି ଲାଲ ନେହେରୁ । ମାଙ୍କ ନାଁ ସ୍ୱରୂପରାଣୀ । ତାଙ୍କର ଅନ୍ୟ ଦୁଇ ଭଉଣୀମାନେ ହେଲେ ପଣ୍ଡିତ ବିଜୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ କିଷ୍ଟା ହାତୀ ସିଂହ । ପଣ୍ଡିତ ଜବାହାରଲାଲ ନେହେରୁ ୧୮୮୯ ମସିହା ନଭେମ୍ବର ୧୪ ତାରିଖ ଦିନ ଏହ୍ଲାବାଦ ଠାରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ ବୋଲି ତାଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନକୁ 'ଶିଶୁ ଦିବସ' ଭାବରେ ପାଳନ କରାଯାଏ । ଦୋଷ ମାନିଥିବା ସେଇ ପିଲାଟି ବଡ ହୋଇ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ।

ସେ ଆଉ ଆମ ଭିତରେ ନାହାଁନ୍ତି । ୧୯୬୪ ମସିହା ମଇମାସ ୨୭ ତାରିଖ ବୁଧବାର ଦିନ ସେ ଇହଲୀଳା ତ୍ୟାଗ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ମରି ଆଜି ଅମର । ତାଙ୍କର ଗୁଣ ଓ କାମ ପାଇଁ ସେ ସବୁଦିନ ଭାରତ କାହିଁକି ପୃଥିବୀବାସୀଙ୍କ ପାଖରେ ଚିର ଅମର ।

***

ବିନୟୀ ବାଳକ

ଗୋଟିଏ ଛାତ୍ରାବାସ । ଦିନକର କଥା । ସେଦିନ ଥାଏ ଛୁଟି । ପିଲାମାନେ ଏକାଠି ବସି ଗପସପ କରୁଛନ୍ତି । କୋଳାହଳ ଲାଗିରହିଛି । ଏତିକିବେଳେ ଛାତ୍ରାବାସ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସେଇଠି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ । ସେ ଟିକିଏ ରାଗିଲୋକ । ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଗାଳିଦେଇ କହିଲେ - "ଆଜି ଛୁଟିଦିନ । ନିଜ ନିଜ କୋଠରିକି ସଫା କରିବା କଥା । ସେତକ ନକରି ଏଠି ବସି ଗପ ମାରୁଛ ! ତୁମମାନଙ୍କର କୋଠରି ସବୁ ଅଳିଆରେ ପୂରିଛି । ଏଇଠି ବି ଅଳିଆ ଆବର୍ଜନା ପକେଇଛ । ଧନ୍ୟ ତୁମମାନଙ୍କୁ କହିବ ? ଯାଅ, ଆଗ ନିଜ ନିଜ କୋଠରିକୁ ସଫାକର ।"

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତ ଭାରି ରାଗୀ । ପିଲାମାନେ ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଡରିଗଲେ । ସେମାନେ ଆଉ ଡେରି ନକରି ନିଜ ନିଜ କୋଠରି ସଫା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ ।

ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଦେଖିଲେ, ତାଙ୍କ କଥା ମାନି ସବୁପିଲା ଚାଲିଗଲେ । ହେଲେ ଗୋଟିଏ ପିଲା ଗଲା ନାହିଁ । ସେ ବାରଣ୍ଡାରେ ବସି ପଢିବାରେ ଲାଗିଲା । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରାଗ ତମତମ ହୋଇ ତା' ପାଖକୁ ଗଲେ । ଚିଲେଇ କରି କହିଲେ, "ମୁଁ କ'ଣ କହିଲି ତୁମକୁ କ'ଣ ଶୁଭିଲା ନାହିଁ ?"

ସେହି ପିଲାଟି ବଡ ଶାନ୍ତଶିଷ୍ଟ ଆଉ ସରଳ । ସେ କହିଲା, "ସାର ! ଆପଣ ଯାହା କହିଲେ ମୁଁ ଶୁଣିଛି ।" ପିଲାଟି ବଡ ଧୀର ଓ ନମ୍ର ଗଳାରେ କହିଲା । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପୁଣି ରାଗିଯାଇ କଡା ଭାଷାରେ କହିଲେ, "ଶୁଣିଛ ଯଦି ଏଠି କାହିଁକି ବସିଛ ? କ'ଣ ପାଠ ପଢୁଛ ବୋଲି ଦେଖେଇ ହେଉଛ ?"

"ନାଇଁ ସାର୍ ! ମୁଁ ସକାଳୁ ଉଠି କୋଠରିକୁ ପୂରା ସଫା କରିଦେଇଛି" ବୋଲି ପିଲାଟି ଧୀର ଓ ନରମ ଗଳାରେ କହିଲା । 'ନା, ତୁମେ ମିଛ କହୁଛ !' ବୋଲି ଚିତ୍କାର କରି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ରାଗରେ ଜଳି ଉଠିଲେ । ପିଲାଟି କହିଲା, "ସାର୍ ! ମୁଁ ବଡମାନଙ୍କ ଆଦେଶ ପାଳନ କରେ । ନିଜ କାମ ଠିକ୍ ସମୟରେ ଠିକ୍ ଭାବରେ କରେ । କେବେ ମିଛ କହେ ନାହିଁ । ଯଦି ଆପଣଙ୍କର ମୋ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ ହେଉନି, ତେବେ ଆପଣ ଯାଇ ମୋ କୋଠରି ବୁଲି ଦେଖିପାରିବେ ।"

ତଥାପି ବି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ସେଇ ଛାତ୍ରଙ୍କ କଥାରେ ବିଶ୍ୱାସ କଲେ ନାହିଁ । ସେ ସେଇ ଛାତ୍ରର କୋଠରିକୁ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ, ସତକୁ ସତ କୋଠରିଟି ପୂରା ସଫା ସୁତୁରା । ଯେଉଁ ଜିନିଷ ଯେଉଁଠି ରହିବା କଥା ସେସବୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ରହିଛି । ଏସବୁ ଦେଖି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଲଜ୍ଜିତ ହୋଇ ଫେରିଆସିଲେ ।

ଏଇ ଛାତ୍ର ଜଣକ ଆଉ କେହି ନୁହନ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି, 'ବାଲ୍ ଗଙ୍ଗାଧର ତିଲକ' । ସେ ବଡ ହେଲେ । ଭାରତର ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଇ ବହୁଥର କାରାବରଣ କଲେ । ଭାରତର ଜଣେ ବଡନେତା ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେଲେ । ଅନେକ ବହି ଲେଖିଲେ । ତାଙ୍କୁ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଖୁବ୍ ମାନୁଥିଲେ । ସେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ତା.୨୩.୦୭.୧୮୫୬ରିଖରେ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ରତ୍ନଗିରିଠାରେ । ତାଙ୍କର ପରଲୋକ ହୋଇଥିଲା ତା.୦୧.୦୮.୧୯୨୦ ରିଖରେ ବମ୍ବେ ସହରରେ ।

***

ବୀର ବାଳକ

ଆଜିକି ଶହେ ଦଶ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ୧୯୦୫ ମସିହା । ଏହି ବର୍ଷ ମହାନ୍ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଆଜାଦ୍ ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ଅଲିପୁର ରାଜ୍ୟର ଭାବରା ଗ୍ରାମ । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଜନ୍ମ ନେଇଥିଲେ ଗୋଟିଏ ମଧ୍ୟବିତ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ । ପିତାଙ୍କ ନାମ ପଣ୍ଡିତ ସୀତାରାମ ତେଓ୍ୱାରୀ । ମାତାଙ୍କର ନାମ ଜଗରାଣୀ ଦେବୀ । ସେ ଥିଲେ ପିତାମାତାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ସନ୍ତାନ । ଏକୋଇର ବଳା । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ପିଲାଦିନରୁ ଥିଲେ ନିର୍ଭୀକ ଓ ସାହସୀ ।

ସେହି ସମୟରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଗାଁ ରେ ପାଠଶାଳା ନଥିଲା । ଫଳରେ ତାଙ୍କର ଶିକ୍ଷା ବନାରସରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେ ବନାରସରେ ପଢୁଥାଆନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ବାର ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥାଏ । ସେ ରାମାୟଣ ଶୁଣନ୍ତି । ମହାଭାରତ ଶୁଣନ୍ତି । ରାମାୟଣ ମହାଭାରତରେ ଥିବା ଯୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣନା ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ । ସେ ମନକୁ ମନ କହନ୍ତି, "ମୁଁ ବଡ ହେଲେ ବୀର ହେବି । ତରବାରି ଧରି ଯୁଦ୍ଧ କରିବି । ଇଂରେଜମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲଢେଇ କରିବି । ଦେଶକୁ ସ୍ୱାଧୀନ କରିବି ।"

ହେଲେ ବଡ ହେବା ଯାଏ କଥା ଗଲା ନାହିଁ । ତାଙ୍କୁ ଚଉଦ ବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିବା ବେଳର କଥା । ୧୯୧୯ ରେ ପଞ୍ଜାବ ପ୍ରଦେଶରେ ଜାଲିଆନା ୱାଲା ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଘଟିଲା । ବହୁ ଲୋକ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ଇଂରେଜ ସରକାରର ଏହି ନିର୍ମମ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ଯୋଗୁଁ ଭାରତର ଚାରିଆଡେ ଦୁଃଖର ଛାୟା ଖେଳିଗଲା । ୧୯୨୦ ମସିହାରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନର ଡାକରା ଦେଲେ । ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ବୟସର ଛାତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଏହି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଝାସ ଦେଲେ । ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଗିରଫ ହେଲେ ।

ସେତେବେଳେ ବନାରସରେ ଥିଲେ ଜଣେ ପାରସୀ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ । ତାଙ୍କ ନାମ ଖେରଫାଟ୍ । ସେ ଥିଲେ ବଡ ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ନିର୍ଦ୍ଦୟତା ପାଇଁ ସେ ଖୁବ୍ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିଥିଲେ । ଗିରଫ୍ ହେବାର ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ ସେଇ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଅଦାଲତରେ ହାଜର କରାଗଲା । ସେ ଏଇ ସୁନ୍ଦର ତରୁଣ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ । ତାଙ୍କ ମନରେ ତରୁଣ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ପ୍ରତି ଦୟା ଦେଖାଦେଲା । ସେ ସାଧାରଣ ଭାବେର ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ ପଚାରିଲେ "ତୁମର ନାମ କଣ ?"

ହେଲେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର କାହା ଦୟାର ପାତ୍ର ନୁହନ୍ତି । ସେ ନିର୍ଭୟରେ କହିଲେ ମୋ ନାମ 'ଆଜାଦ୍' । ଅର୍ଥାତ୍ , ମୁକ୍ତ । ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ପୁଣି ପଚାରିଲେ – "ତୁମ ପିତାଙ୍କ ନା ?" ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଉତ୍ତର ଦେଲେ – "ସ୍ୱାଧୀନ" । ଏମିତିଆ ଉତ୍ତର ଶୁଣି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ତା'ପରେ ପୁଣି ପଚାରିଲେ "ତୁମର ଘର ?" ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ହସି ହସି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ କରି କହିଲେ – "ଜେଲ୍ ଖାନା" ।

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନାମ ସେହିଦିନ ଠାରୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ତେୱାରୀ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଆଜାଦ୍ ହୋଇଗଲା । ତାଙ୍କର ଏପରି ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ ଢଙ୍ଗର ଉତ୍ତର ଶୁଣି ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ୍ ଭୀଷଣ ରାଗିଗଲେ । ଲଙ୍ଗଳା କରି ତାଙ୍କ ପିଠାରେ ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ପନ୍ଦର ବେତ ପ୍ରହାର କରିବା ପାଇଁ ହୁକୁମ ଦେଲେ । ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ତାଙ୍କ ପିଠାରେ ପ୍ରହାର କରାଯାଉଥାଏ । ଆଉ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ଧ୍ୱନିଦେଇ କହୁଥାନ୍ତି – 'ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧିକୀ ଜୟ' । ସେ ଏତେ ଜୋରରେ ମାଡ ଖାଇଥିଲେ ଯେ ମଲାଯାଏ ତାଙ୍କ ଦେହରେ ସେହି ପ୍ରହାରର ଆଘାତ ଚିହ୍ନ ରହିଥିଲା ।

ବେତମାଡ ପରେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ ଖଲାସ କରି ଦିଆଗଲା । ସେହିଦିନ ଠାରୁ ସେ ବୀର ବାଳକ ଭାବରେ ସାରା ଭାରତରେ ଖ୍ୟାତି ଲାଭ କଲେ । ଖଲାସ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କୁ ବନାରସରେ ଉଚ୍ଛ୍ୱସିତ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନ ଦିଆଗଲା । ଲୋକେ ଫୁଲମାଳରେ ତାଙ୍କୁ ପୋତି ପକାଇଲେ । ସେହିଦିନ ଠାରୁ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ଆଉ ପଛକୁ ଫେରି ନାହାନ୍ତି । ଆଗକୁ ଆଗକୁ ସେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲେ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କର ପରଲୋକ ଘଟିଲା । ମା ପୁତ୍ର ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କୁ ଯେତେ ବୁଝାଇଲେ ବି ସେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରୁ ଓହରିଲେ ନାହିଁ । ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କର ଅତ୍ୟାଚାର ତାଙ୍କ ଉପରେ ବେଳକୁ ବେଳ ବଢିଚାଲିଲା । ସେ ଘର ଛାଡିଲେ । ଫେରାର ହୋଇଗଲେ । କିନ୍ତୁ ମାଙ୍କ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଥାଏ ଗଭୀର ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଭକ୍ତି ।

ଫେରାର ହୋଇ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ହରଦ୍ୱାର ପାଖରେ ବୁଲୁଥାନ୍ତି । ହଠାତ୍ ଦିନେ ନିଜ ଗାଁର ଜଣେ ଲୋକ ସହ ତାଙ୍କର ଭେଟ ହୋଇଗଲା । ସେ ଲୋକଟିଙ୍କୁ କହିଲେ, – "ଭାଇ ! ତୁମେ ଗାଁ କୁ ଯାଉଛ ? ମୋ ମା'କୁ କହିବ ତୁମ ସହ ମୋର ଭେଟ ହୋଇଥିଲା । ଆଉ ମୁଁ ଖୁବ୍ ଭଲରେ ଅଛି । ମୋ ମା' ମୋ ପାଇଁ ଖୁବ୍ ଚିନ୍ତା କରୁଥିବ । କାରଣ ବର୍ଷେ ହେବ ମୁଁ ଘରକୁ ଯାଇନି କି ମୋ ମା'ଙ୍କ ସହ ମୋର ଦେଖା ହୋଇନି ।"

ଲୋକଟି ଗାଁ କୁ ଗଲା । ଆଗ ଯାଇ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଘର ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା । ଦେଖିଲା ତାଙ୍କ ଘର ଚାରିପାଖରେ ପୋଲିସ ପହରା । ଲୋକଟି ତାଙ୍କ ଘରର ପଛ ଦରଜା କବାଟରେ ଖଟ୍ ଖଟ୍ କଲା । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ମା' ଭାବିଲେ

ବୋଧେ ପୋଲିସ କବାଟ ବାଡାଉଛି । ସେ ଭିତରେ ଥାଇ କହିଲେ, "ମୋ ପରି ଦୁଃଖିନୀକୁ କାହିଁକି ଏମିତି ହଇରାଣ କରୁଛ ?"

ଲୋକଟି ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଇ କହିଲା, "ମା ! ମୁଁ ଆସିଛି । ବାହାରକୁ ମା' ଆସିଲେ । ଲୋକଟିକୁ ପଣତ କାନିରେ ଘୋଡେଇ କରି ଘର ଭିତରକୁ ନେଇଗଲେ । ଲୋକ ଠାରୁ ପୁଅ ଖବର ପାଇ ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ ଧାର ଧାର ହୋଇ ଲୁହ ବୋହି ପଡିଲା । ପୁଣି କହିଲେ - "ବାପା ! ତୁମେ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରକୁ କେବେ ଭେଟିବ ?"

ଲୋକଟି କହିଲା, "ମା ! ମୁଁ ଗାଁ କୁ କେବଳ ଦୁଇ ଦିନ ପାଇଁ ଆସିଛି । ପଅର ଦିନ ଏଠାରୁ ଫେରିଯିବି । ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ସହ ମୋର କଥାବାର୍ତ୍ତା ହୋଇଛି -ସେ ସେଦିନ ମୋ ରହିବା ଜାଗାରେ ଆସି ମୋତେ ଭେଟିବେ ।" ବୁଢୀ ଥର ଥର ହାତରେ କାନିର ଗଣ୍ଠି ଫିଟାଇଲେ । ତା' ଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଦୋ'ଅଣୀ ବାହାରିଲା । ପୁଅର ମିଠା ମିଠା କଥା ସବୁ ତାଙ୍କର ମନେପଡିଲା । ବୁଢୀଙ୍କ ଆଖିରୁ ପୁଣି ଥପ୍ ଥପ୍ ହୋଇ ଲୁହ ବୋହି ପଡିଲା । ବୁଢୀ କହିଲେ, "ମୋ' ପୁଅ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରକୁ 'କଲାକନ୍ଦ' ଖାଇବାକୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ଲାଗେ । ତୁମେ ଏଇ ଦି'ଅଣା ପଇସା ନିଅ । ନିଜ ହାତରେ କଲାକନ୍ଦ କିଣି ମୋ ପୁଅକୁ ଖୁଆଇ ଦେବ । ଆଉ କହିବ ତୁମ ମା' ତୁମ ପାଇଁ ୟା'କୁ ପଠେଇଛି ।" ଧନ୍ୟ ମା' ଧନ୍ୟ ତୋର ମମତା ।

ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ଜନ୍ମ ତା.୨୩.୦୭.୧୯୦୬ ରିଖରେ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶର ଭାବରା (ଭାରତ) ଠାରେ । ପରଲୋକ ଗମନ କରିଥିଲେ ତା. ୨୭.୦୨.୧୯୩୧ ରିଖରେ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶର ଆହ୍ଲାବାଦ ଠାରେ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ପଣ୍ଡିତ ସୀତାରାମ ତିୱାରୀ ।

***

ଗୁଣରେ ନାହିଁ ତୁଳନା

ଇଏ ଆମ ଦେଶର କଥା । ଥିଲେ ଜଣେ ବାଳକ । ତାଙ୍କର ଘର ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ରାଜ୍ୟରେ । ବାଳକଙ୍କୁ ଚାରିବର୍ଷ ବୟସ ହୋଇଥିବା ବେଳର କଥା । ଏତିକିବେଳେ ତାଙ୍କ ବାପା ଆର ପାରିକି ଚାଲିଗଲେ । ସେ ହୋଇଗଲେ ଅସହାୟ । ହେଲେ ବଡ ଭାଇ ତାଙ୍କୁ ଖୁବ୍ ଭଲ ପାଉଥିଲେ । ସେ ସାନଭାଇକୁ ଭଲମଣିଷ କରି ଗଢିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଏଇ ପିଲା ବଡ ହେଲେ ଜଣେ ଭଲ ମଣିଷ ହୋଇ ବାହାରିବ - ଏକଥା ଜଣାପଡୁଥିଲା ତାଙ୍କ ପିଲାଦିନର ହାବଭାବରୁ ।

ପିଲାଟି ସ୍କୁଲରେ ପଢୁଥାଏ । ଦିନେ ଗୁରୁଜୀ ତାଙ୍କ ଶ୍ରେଣୀର ସବୁପିଲାଙ୍କୁ ଖଣ୍ଡିଏ ଅଙ୍କ କଷିବାକୁ ଦେଲେ । ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ କଥା ! ସେଇ ପିଲା ଛଡା ଆଉ

କେହି ସେହି ଅଙ୍କଟି କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଶିକ୍ଷକ ସେଥିପାଇଁ ପିଲାଟି ଉପରେ ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ପିଲାଟିକୁ ପାଖକୁ ଡାକି କହିଲେ, "ତୁମେ ଆଜିଠାରୁ ପ୍ରଥମ ଧାଡି ବେଞ୍ଚରେ ବସିବ ।"

ପିଲାଟି କିନ୍ତୁ ନିଜ ଆସନରୁ ଉଠିଲା ନାହିଁ । "କଣ ହେଲା ? ତୁମକୁ ପରା ଆଗଧାଡିରେ ବସିବା ପାଇଁ କହିଲି । ତୁମେ ଯାଇ ବସୁନ କାହିଁକି ? ତୁମେ ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର ବୋଲି ମୁଁ ତୁମକୁ ଆଗ ଧାଡି ବେଞ୍ଚରେ ବସିବା ପାଇଁ କହିଲି ।"

ପିଲାଟି କହିଲା, "ଗୁରୁଜୀ ! ଗତିକାଲି ରାତିରେ ମୁଁ ଏଇ ଅଙ୍କଟିକୁ ଅନ୍ୟ ଜଣକ ପାଖରୁ କଷିବା ଶିଖିଥିଲି । ସେଇଥି ପାଇଁ ନିର୍ଭୁଲରେ ଆଜି ଏଇଠି ଏଇ ଅଙ୍କଟିକୁ କରିପାରିଛି । ପରର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇ ମୁଁ ଏଇ ସଫଳତା ପାଇଲି । ଏଇ ସଫଳତା ପାଇଁ ମୋର ନିଜର କିଛି ବାହାଦୁରୀ ନାହିଁ । ଏଭଳି ସୁଯୋଗରେ ଆଗ ବେଞ୍ଚରେ ବସିବା ବଡ ଅନ୍ୟାୟ । ଏଣୁ ମୁଁ ଆଗ ବେଞ୍ଚରେ ବସିବାକୁ ଚାହେଁନି ।"

ପିଲାଟି ମୁହଁରୁ ଏପରି ଉତ୍ତର ପାଇ ଶିକ୍ଷକ ବଡ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । କିଛି ସମୟ ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିପଡିଲେ । ପିଲାଟିର ଏହି କେତୋଟି ଶବ୍ଦ ଶିକ୍ଷକଙ୍କୁ ଚକିତ କରିଦେଲା । ସେ ପିଲା ମୁହଁରୁ ଏପରି ଉତ୍ତର ପାଇ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଗଲେ । ପିଲାଟିର ସ୍ପଷ୍ଟବାଦିତା ଓ ସତ୍ୟବାଦିତା ପାଇଁ ବହୁତ ଖୁସି ହୋଇଗଲେ । ତାଙ୍କର ଛାତ୍ର ଏପରି ଉତ୍ତର ଦେଇଥିବାରୁ ସେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟ ମନେକଲେ । ଏହି ପିଲା ବଡ ହେଲା । ବହୁତ ନାଁ କମେଇଲା । ସାରା ଭାରତର ଘରେ ଘରେ ପରିଚିତ ହେଲା ।

ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଭାରତର ଖ୍ୟାତନାମା ଦେଶପ୍ରେମୀ ଗୋପାଳ କୃଷ୍ଣ ଗୋଖେଲ । ମହାମତି ଗୋଖେଲ ନାମରେ ସେ ପରିଚିତ । ୧୮୬୬ ମସିହା ମଇ ମାସ ୯ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ । ତାଙ୍କ ଜନ୍ମସ୍ଥାନ ହେଉଛି ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ରତ୍ନଗିରି ଜିଲ୍ଲା ଅନ୍ତର୍ଗତ କାଟଲୁକ ଗାଁ । ଗୋଟିଏ ଗରିବ ବ୍ରାହ୍ମଣ ପରିବାରରେ

ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ । ସେ ବାଲ୍ୟକାଳରେ ପ୍ରକୃତରେ ଥିଲେ ଜଣେ ମେଧାବୀ ଛାତ୍ର । ପନ୍ଦର ବର୍ଷ ବୟସରେ ମାଟ୍ରିକ ଓ ଅଠର ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ବି.ଏ. ପାସ କଲେ । ତା'ପରେ ପୁନାର ଫର୍ଗୁସନ କଲେଜରେ ହେଲେ ଗଣିତ ବିଭାଗ ଅଧ୍ୟାପକ । ସେ ପିଲାଙ୍କ ପାଇଁ ଗଣିତ ବହି ଲେଖିଯାଇଛନ୍ତି । ଅଙ୍କ ବା ଗଣିତ ବିଦ୍ୟାରେ ସେ ଥିଲେ ପ୍ରବୀଣ ।

ଗୋପାଳ କୃଷ୍ଣ ଥିଲେ ଜଣେ ସମାଜସେବୀ । ସମାଜ ସଂସ୍କାରକ । 'ଭାରତ ସେବକ ସମାଜ'ର ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା । ସେ ଥିଲେ ଜଣେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଓ ଜଣେ ସୁବକ୍ତା ମଧ୍ୟ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ନିମନ୍ତେ ସେ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ୧୯୦୫ ମସିହାରେ ସେ ହୋଇଥିଲେ ଭାରତର ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି । ଜୀବନସାରା ବହୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ଥିଲେ ଜଡିତ । ବ୍ୟବସ୍ଥାପକ ସଭାର ସେ ଥିଲେ ସଭ୍ୟ । ଦେଶରେ ଶିଳ୍ପଭିତ୍ତିକ ଶିକ୍ଷା, କୃଷିର ଉନ୍ନତି ଓ ବୟନ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ପାଇଁ ସେ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ଲୋକଙ୍କ ମଂଗଳ ପାଇଁ ନିଜ ଜୀବନକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଥିଲେ ସେ । ତାଙ୍କୁ କୁହାଯାଏ 'ଦେଶପ୍ରେମର ରାଜକୁମାର' ଓ 'ଭାରତର ଝୁଲାମଣି' । କାରଣ ସେ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ବହୁକଥା ଭାବୁଥିଲେ- ଆଉ ତିଆରି କରୁଥିଲେ ବହୁଯୋଜନା ମଧ୍ୟ । ଦେଶର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନ ଥିଲା ସଦାବ୍ୟାକୁଳ । ସେ ଆଉ ନାହାନ୍ତି । ୧୯୧୫ ମସିହା ଫେବୃୟାରୀ ୧୯ ତାରିଖରେ ତାଙ୍କର ପୁନାଠାରେ ଦେହାନ୍ତ ହୋଇଯାଇଛି । ସେ କିନ୍ତୁ ମରି ଆଜି ଅମର । ତାଙ୍କ ଗୁଣର ନାହିଁ ତୁଳନା !

⁂⁂⁂

Sl.no.	Name of the Books	
	English	**Odia**
1.	Panchamruta	ପଞ୍ଚାମୃତ
2.	Ama Odisha	ଆମ ଓଡ଼ିଶା
3.	Water borne Diseases	ଜଳ ବି ରୋଗର ବାହାକ
4.	Dhanu Yatra	ଧନୁ ଯାତ୍ରା
5.	Ama Gita Ama Mita	ଆମ ଗୀତ ଆମ ମିତ
6.	Bhima Bhoi	ଭୀମ ଭୋଇ
7.	Ama lokabandhu Gopabandhu	ଆମଲୋକ ବନ୍ଧୁ ଗୋପବନ୍ଧୁ
8.	Asa bulijiba durga barabati	ଆସ ବୁଲିଯିବା ଦୁର୍ଗ ବାରବାଟୀ
9.	Dharmapada	ଧର୍ମପଦ
10.	Kalahandi re loka katha	କଳାହାଣ୍ଡିର ଲୋକକଥା
11.	Maja Ganita (Funny math)	ମଜା ଗଣିତ
12.	Sangrami Banabasi	ସଂଗ୍ରାମୀ ବନବାସୀ
13.	Julu's Space Tour.	ଜୁଲୁର ଆକାଶ ବୁଲା
14.	Baxi Jagabandhu	ବକ୍ସି ଜଗବନ୍ଧୁ
15.	chithi	ଚିଠି
16.	Bipadar bandhu	ବିପଦର ବନ୍ଧୁ
17.	Helen Keller Stories	ହେଲେନ୍ କେଲର୍
18.	Tara raija katha	ତାରା ରାଇଜ କଥା
19.	Fuggy	ଫୁଜି
20.	Bibartanaru banar nara	ବିବର୍ତ୍ତନରୁ ମାନବ ନର
21.	Ame photo senthesis bisayare kipari janile	ଆମେ ‘ଫୋଟୋସିନ୍ଥେସିସ୍ ବିଷୟରେ କିପରି ଜାଣିଲେ
22.	Ame anka bisayare kipari janile	ଆମେ ଅଙ୍କ ବିଷୟରେ କିପରି ଜାଣିଲେ
23.	Khara	ଖରା
24.	Gyana o charitra	ଜ୍ଞାନ ଓ ଚରିତ୍ର
25.	Prerana	ପ୍ରେରଣା
26.	Akasa Nila Dise Kahinki	ଆକାଶ ନୀଳ ଦିଶେ କାହିଁକି
27.	Sathi Bigyani KARVAR	ସାଥି ବିଜ୍ଞାନୀ କାର୍ଭର